

Зэфэхьысыжьхэр ашыгъэх

УФ-м и Следственнэ комитет иследствен-
нэ Гэюрышлалэу Адыгеим шылэм икол-
легие тыгъуасэ зэхэсыгъоу иАгъэм мы
кьулыкьум 2014-рэ илъэсым Иофэу ышл-
гъэм изэфэхьысыжьхэр щашыгъэх, тыз-
хэт илъэсым пшгъэрэлы шхьалэу зыфа-
гъэуцужьыхэрэр агъэнэфагъэх.

цэрэм мэхьанэшхо ил. Ашклэ Адыгеим чылэ гьэлорышлалэм ипаци, икьулыкьушлэхэми япшэр-рылхэр зэрагъэцаклэрэм осэ-шлү фишлыгъ.

— Европэм, Америкэм, нэмык кээралыгхохэм Урысыем бырсыр кыралъхъан, ащ иамалхэр нах цыкыу ашлын гухэлъ ял. Ащ фэдэ кыуачлэхэм тапэуцужьын фæе. Нафэ зэрэхурэмклэ, Урысые лъэшыр нелэ зыми ищыклагъэл, еж цыппсэурэ цыфхэм анэмык. Ащ фэшл тиобществэ зегурылонегъ хэлынным, мамырныгъэр гъэпытэгъэным, хэбзэгъэуцугъэр гъэцклагъэным тынал тедгъэтынным мы уахътэн мэхъанэшхо илэу мэхъу. Гъэорышлæпэм илошлэн изэфхъысысжыкхэм тагэрэзагъ. Гушылэм пæе, цыфым ипсауныгъэ зэрарышхо зэрэрахыгъэм кыхъэкыклэ, ащ идунай зэрихъжыгъэм епхыгъэ бздæжшлагъэхэр проценти 100-у зэхэфыгъэхэ хъугъэ. Джащ фэдэу ахъцэ къольхъэ тын-тыхыным лэшуклогъэным пæе следственнэ къуыкыуухэм ялошлэн нах агъæлъшыгъ. Мы лъэныкомклэ кыизэлухахыгъэ уголовнэ лофхэм япчъагъэ изыщанэклэ нахыбэ хъугъэ, ахэр хыкумхэм зэхæфинхуэ алэкагъэхъагъ, — кылагъ Тхакълушыне Алъан.

Гъэлорышлалэм ипашэу Александр Глуценкэм къызэриуагъэмкӀэ, блэкӀыгъэ илъэсым

кыулыкѳум лофѳу ышлагѳем из-
фѳхысыжыхѳем уагѳэрэзѳенѳу
щѳт. Ау ащ даклоу гумѳкыгыѳоу,
щыклагѳѳу щылѳхѳр дѳгѳзыжы-
гѳнѳхѳм следоватѳельхѳм аналѳ
тырагѳѳтын фѳеу кыгыѳнѳфагѳ.
Ыпѳрѳ ильѳсѳым егѳѳшагѳѳмѳ,
2014-рѳ ильѳсѳым кыкылоцѳ бѳз-
джѳшлагѳѳ зѳрэзѳрахыгаѳѳм фѳ-
гѳъхыгыгѳѳ кѳбарѳу кѳалѳклѳха-
гѳѳр процент 21-клѳ нахыбѳѳ
хыугѳѳ. Зѳклѳмкли уголовнѳ лоф
635-рѳ алѳклѳлыгыгѳ, ахѳм ащи-
щѳѳу 311-р зѳхѳфыгыгѳ хыугѳѳ.
Зы кыулыкѳушлѳм мазѳм кыи-
клоцѳ лоф 1,43-рѳ зѳхифыгыгѳ,
ау федеральнѳ гупчѳм кыгыгѳѳ-
уцугѳѳ пшѳѳрылым а пчагѳѳр
tlѳkly клѳхѳѳрѳп. Ахѳщѳ кѳоль-
хѳѳ тын-лыхын ѳнѳанѳ зылѳ бѳз-
джѳшлагѳѳу агѳѳѳнѳфыгѳѳхѳм
япхыгыѳѳу уголовнѳ лофи 178-
рѳ кыызѳлуахыгыгѳ. Джѳщ фѳдѳу
ыпѳрѳ ильѳсѳхѳм зѳрахыгѳѳѳ
бѳздѳжѳшлѳгѳѳ хыильѳѳхѳм ыкли
хыильѳ дѳдѳхѳм ащищѳхѳр зѳха-
фынхѳ алѳѳкылыгыгѳ, ахѳм ащи-
щѳѳых укылыгѳѳ лофи 3-р. Блѳкы-
гѳѳ ильѳсѳым гѳъхѳѳгѳѳ гѳѳнѳ-
фагѳѳхѳр ашыгыгѳѳ нахѳ мы-
шлѳми, джыри лоф зыдѳпшлѳн
фѳѳ лѳзныкѳхѳхѳр зѳрѳщылѳхѳр,
ащ даклоу гумѳкыгыгѳхѳр дѳ-
гѳъзыжыгыгѳнѳхѳм аналѳ зѳрѳ-
тырагѳѳѳщытыр А. Глуценѳкм
кылыуагѳѳ.

лофтхябзэм иклэух икыгъэ
илъэсын анэхь чанэу лоф зы-
шлэгъэ къулыкъушлэхэр къыха-
гъэщыгъэх, ахэм рэзэныгъэ
тхылхэр ыкIи шлухьафтынхэр
афашыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО *Адам.*

Լոփтхябзэм хэлэжыагъэх
 Адыгэ Республикэм и Лы-
 шхъуэ Тхыаклушыгъэ Аслъан.
 АР-м и Къэралыгъо Совет —
 Хасэм и Тхыаматэу Владимир
 Нарожнэр, федеральнэ инспек-
 тор шхъалэу Лылужыу Адам,
 АР-м и Премьер-министрэу
 Къумпыл Мурат, АР-м и Ап-
 шырэ Хыкум и Тхыаматэу Тр-
 хъо Аслъан, республикэм ипро-
 курор шхъалэу Василий По-
 словскэр, УФ-м щынэгъончъ-
 нымкIэ ифедеральнэ къулыкъу
 и ГъэорышланIэу Адыгеим щы-
 Iэм ипашэу Олег Селезневыр,
 АР-м хэгъэгу клоцI лoфхэмкIэ
 иминистрэ иапэрэ гуадзэу
 БрантIэ Мурадин, нэмкIхэри.

Сурэтхэр А. Гусевым тырихыгъэх.

АР-м и Лышхъэ пэублэ
псалъэ кышызыэ кызырэхи-
гъэшыгъэмкӀэ, кӀэралыгъом рэ-

хяатныгээрэ зэгурылоныгээрэ
илъынымклэ следственнэ кьу-
лыкүүхэм ялофшлэн зэрээзха-

Шъыпкъагъэ хэлъэу зэхашцэщт

Урысые Федерацием и Премьер-министрэу Дмитрий Медведевым зэришгэгэ видеоконференциеу тыгъуасэ шыаггэр зыфэгэхьыгъаггэр зыкI кэралыгъо ушэтынхэм язэхэщэн шьолбырхэр зэрэфэхьазырхэр ары. Аш хэлэжъагэ Адыгэ Республикэм и Лышгхьэу ТхьакIушынэ Аслъан.

УФ-м и Правительствэ и Тхьаматэ кызырлуагъэмклэ, 2015-рэ ильэсым зык кэралыгъо ушэтынхэр тикьэралыгъо шыпсэурэ нэбгырэ мин 715-рэ фэдизмэ атышт, ахэм ашыцу мин 700-м мыгъэ еджалэр кьаухы. Республикуэ Кырым-рэ Севастопольрэ аклэезджа-клэхэм зык ушэтыныр е еж-хэм ялэгъ ушэтынхэр арымэ атыштыр еж-ежырэу кыяхы-нын амал ял.

— Зык! къэралыгъо ушэтын-хэм тик|элэеджак|охэр ясагъэх.

шлэныгээ алклэлхэр кьагээ-
шыпкээжынхэмклэ ащ амалы-
шухэр кваритыг. Ащ даклоу
дэгюу еджэрэ ныбжыклэхэр
апшээрэ еджалэхэм ачлэхан-
хэр нахь лэшлэхы кьафэхуыг.
Гумэклыгөөхэри, щыклагээхэри
зэрэщылэхэр дэгюу кьыдгүрэлэ,
ахэм ядгээзыжын ишыпкээу
уж тит. Шыпкээныгээ хэлээу
ушэтынхэр зэхэцэгээнхэм фэш
бэ зэшлэхыгээ хуугэр. Кээр-
лыгөөм ишөөлгүрхэм гуахтэ
зэрээтэклэрэм дштээ, lof-
шлэнэу ныбжыклэхэм агьэзэ-

клэштхэр зэфэшъхьафхэу алэ-
клагъэхьагъэх. Ушэтыныр зыщы-
клорэ чыплэхэр зэклэри видео-
камерэхэмклэ зэтэгъэлсыхьа-
гъэх. Джа охътэ дэдэм ар зэр-
еклорэм уелпын плъэкъыщыгъэ.
Къэлэгъэн фае мы шы-
кляклэхэм яшлуагъэклэ гъэрэклэ
шапхъэхэм адимыштэу зеклорэ
ныбжыкляэхэм япчъагъэ зэха-
пшэу нахь маклэ зэрэхьугъэр.
Апэрэмклэ еджаплэр къэзылхы-
хэрэм къагурылон фае шып-
къагъэ хэлъэу зеклохэмэ, ежъ-
хэмклэ ар зэрэнахь дэгъур,
— кылыуагъ Дмитрий Медве-
девым.

Мыгэ ушэтыным кыззэрэ-
клоглэштхэм зэхьоклыныгэхэр
фэхьугэх. Джи ащ хэлэжьэн-
хэмкэл фитыныгэ кыязытырэ
сочинение е изложение еджа-
плэр кызыухухэрэм атхын
фаеу кыхыхагь. УФ-м и Пра-
вительствоэ и Тхаматэ кы-
зэрэхигьэщыгьэмкэл, зэкI
плони хьунэу, ар зэрифэшьяу-

шау атхыг. Джащ фэдэу лэкылб кьэралыгъуабзэхэмклэ ушэтынми зэхьоклыныггэхэр фашыггэх. Тхэнымклэ зызераушэтышым даклоу, лэкылб кьэралыгъуабзэхэмклэ зэрэгущылашъухэрэри ауплэклушт. Ащ нэмыкл зэхьоклыныггэ мынххэри фэхьуштых. Мыггэр зыкл кьэралыгъо ушэтынхэр зэрзэхэххэрэм шьолпырхэм япашэхэм аналэ тырагъэтынэу Урысые Федерацим и Премьер-министрзу Дмитрий Медведевым закъыфиггэзаг.

Икыгыз ильэсым изэфэхы-
сыыхэм уагъэрээнэу зэрэчы-
тыр кылуагъ УФ-м гэсэны-
гэмрэ шэныгэмрэкэ ими-
нистрэу Дмитрий Ливановым.

Гээсэньгэмрэ шлэньгэмрэ
ясистемэ лыплэгэньмклэ
Урысыем и Федералнэ кyuлы-
кyу ипашэу Сергей Кравцовым
лофтхэбзэм хэлэжэхээрэ зэрэ-
шиггэгьозагьэмклэ, зылк кэ-
ралыгьо ушэтыным итын шю-
лгырхэр эклэ фэхэзырых, аш-
клэ ахэм ялэшэхэм лофшлэньшхэ
зэшлэухыгь. 2015-рэ илэсым
ушэтынхэр зэрэтырэ шлыкэр
кээнэжышт. аv кlэлээджаклэ

хэм шэныгэу аякэлыр шыг-
кыгэ хэлэу кыгэлэгыном
пае шапхэхэр нах агэлэшы-
штых. Гээрэкю хэбээгэуцугэр
зыщакюогэ лэныкыхэм нах
анал атырагэтышт, кэлэеджа-
кloxэм мобилнь телефонхэр,
шпаргалкхэр кызыфамыгэ-
федэнхэм пылыштых.

Джач фэдэу сымэджэрым члэфэгэ ныбжыклэхэми мыгэ ушэтынхэр афызэхашэнхэу амалхэр шылэ зэрэхуьгэр Сергей Кравцовым кылуагэ. Зэлэмкли стационар 80-мэ пунктхэр кьашызылуахыштых, аш нэмьклэу зынэ кышыкклэгэ ныбжыклэхэу зызылуахыштых фаехэм апае хэушыафыкынгэ материалхэр агьэлсыгэх.

АР-м и Лысьхыгэр Тхакляу-шынэ Аслъан видеоконференцием зэфэхьысыжьхэр кыфй-шыхээз, зык кэралыгыо ушэ-тыныр икыггэ ильэсым зэри-фэшуашэу Адыгейм зэрэщы-зэхашаггэр кылыуаг. Ыпэки шапхэу шылэхэр амыукьон-хэм пхашэу зэрэлыппэшт-хэр кыхихгэзшыг.

ПАТІВКЪО Анет.

ТХЪАКІУЩЫНЭ Аслъан:

«Цыфхэр кыызщыгугыхэрэр тэры»

АР-м иминистрэхэм я Кабинет мы ильэсым-кІэ апэрэ игьэкІотыгъэ зэхэсыгъоу мэфэку мафэм илагъэм зыщытегушылагъэхэр республикэм игумэкІыгъо анахъ шхъагъэхэр арых.

Кризисым икыныгъохэм апэ-шукіогъэным фэгъэпсыгъэ программэр бюджет ахъщэр зыпэлухъаштхэм кыахэлъытагъэ зэрэхъугъэм кыахэкІыкІэ, ар зыгъэфедэхэрэм зыдагъэкІо-щтым лъэшэу фэсакынкъэ фаеу зэрэхъугъэр кыахэгъэщыгъ.

Хэбзэлахъэу ахэм афэгъэ-зэгъэ кыулыкъум кыуыгъо-щтыр ары нахъыбэу гугъаплэу щылэр. Бюджетым хахъоу ышыхэрэмкІэ агъэнэфагъэр гъэцкІагъэ мыхъуным ищынагъо щыл. Щылэ мазэу икыгъэм ары зэрэхъугъэри. АР-м и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат бюджет ахъщэр зыдакІорэм

нахъ гъэлъэшыгъэу зэрэлъы-плъэштхэм кыкІыгъэтхыгъ.

— Къэралыгъом исубъект пстэумэ афэдэу тэри кризи-сым икыныгъохэр кыднэсы-гъэх, — кыуыагъ АР-м и ЛІы-шхъэу ТхъакІуцынэ Аслъан. — Ащ тызэрэхэкІыщтыр Іэпэ-дэлэл тшІы хъуштэп, програм-мэу зэкІэшъухъаштхэм е ыпэ ижъугъэшъыштхэм лъэшэу шы-налэ атежъугъэт, пстэури зэлэ-шъушэч, цыфхэм тиягъэ зэр-ямыкІыщтым тыпылын фае.

Сабый ибэхэм ыкІи лыплъэн зимылэу къэнагъэхэм псэуплэ-хэр ягъэгъотыгъэнхэм фэгъэ-хыгъэ программэр гъэцкІа-гъэ зэрэхъурэм нэужым тегу-шылагъэх. Муниципальнэ обра-зованиехэр ары непэ а Іофыр зипшъэрылыр, ау блэкІыгъэ ильэсым ахэм ащыщхэм ар агъэцкІагъэл. ПстэумкІи нэб-гыри 145-мэ аратын фэягъэ-мэ, нэбгырэ 25-р ары псэуплэ зилэ хъугъэр. Ащ пэлухъан фэгъэ сомэ миллиони 113-м щыщэу сомэ миллион 89-м ехъур джыри мыгъэфедагъэу къэнагъ. Федеральнэ ахъщэу ащ пае кыатІупщырэр зыте-лытэгъэ уасэмрэ псэуплэ квад-ратнэ метрэм ыуасэу муници-пальнэ образованиехэм арыл

хъугъэмрэ зэрэзетекІыхэрэр ары Іофхэр лызымыгъэкІота-гъэу ушхъагъу шхъалэу ахэм япашэхэм кыахэгъэщыгъэр. Арэу щытми, республикэм ипа-щхэм ащ дырагъэштагъэл. Хэ-кыплэ къэзыгъоти зыгъэцкІа-гъэхэр щысэтехыплэ ашын-хэшъ, программэм кыдильы-тэрэр хэзыгъэ имылэу зэшІа-хынэу КъумпІыл Мурат къа-фигъэпытагъ. Псэуплэ ащэфын-хэм нахы, ахэр афашІыхэмэ нахъ пыутэу кызэрэдэкІыщты-ми аналэ тыраригъэдзэгъ.

ЩыкІэгъабэ кыахэгъэщыгъэу, игъэкІотыгъэу зытегушылагъэ-хэм ащыщхы бэу зэтет унэ-хэм ягъэцкІэжынын фэгъэхы-гъэ программэм игъэцкІэнрэ псэуплэ-коммунальнэ фэлэ-фа-шІэхэм япхыгъэ Іофыгъохэм-рэ. 2008-рэ ильэсэу мы про-граммэр зыщылэм кыыщыблагъэу Адыгэ Республикэр ильэс къэс игъом ыкІи икыу ищы-кІэгъэ пстэури ыгъэхъазыры-зэ ащ игъэцкІэн хэлажъэ. ПстэумкІи унэ 702-рэ респу-бликэм ауштэу шагъэцкІэжыгъ, ащ сомэ миллиардым ехъу пэлухъагъ. Джыри мы ильэ-сым унэ 61-рэ агъэцкІэжы-нэу щыт, ау а Іофыр кызэ-теуцагъ. Программэм кызэ-

редильтэрэмкІэ, ахъщэу унэ-хэм ягъэцкІэжынын пэлухъаштым цыфэу ащ щыпсэхурэм ялахы кыахалхъан фае. АР-м псэо-лъэшынимкІэ, транспортымкІэ, псэуплэ-коммунальнэ ыкІи гъогу хызмэтхэмкІэ и Министерствэ кызэрэщыгъэгъозагъэхэмкІэ, муниципальнэ образованиехэм а Іахыым икыуыгъоин Іэпэдэлэл ашыгъ. Сомэ миллион 93-м ехъоу цыфхэм кыатын фэягъэм щыщэу сомэ миллион 89-р кыуыгъоигъэ хъугъэл. Унэхэм ягъэцкІэжынын фэгъэзэгъэ шъо-лыр операторым ары ушхъа-гъу шхъалэу илэр. Муниципаль-нэ образованиехэм япашэхэ-ми шъолыр операторым илоф-шІэни мы лъэныкъомкІэ ашІа-гъэм уигъэрэзэнэу зэрэщымы-тыр АР-м и ЛІышхъы, Премь-ер-министрэм нэужым кыа-хэгъэщыгъ, ащ фэгъэхыгъэ пшъэрыл гъэнэфагъэхэр къа-шыгъэх.

— Цыфэу республикэм ис-хэм ящылэкІэ-псэукІэ нахы-шІу тшІынэу кыызщыгугыхэ-рэр тэры, — кыуыагъ АР-м и ЛІышхъэ. — Ар кыызгуры-мылоу, ащ фэмыбанэрэм илэ-натІэ темыфэу пльытэми хъушт. ЗилофшІэн икыуу зымыгъэца-кІэрэм пшъэдэкІыж ыхышт.

Мыщ дэжымы Мыекыуапэ игъэлорышлэпІэ компаниехэу псэуплэ-коммунальнэ фэлэ-фа-шІэхэм ягъэцкІэн фэгъэзагъэ-хэм ялофшІэн шыкІэгъабэ зэ-рилэри кыыщыахэгъэщыгъ. Ахэм япшъэрылхэу амыгъэцакІэхэ-рэм ащыщ электроэнергием, гъэстыныпхъэ шхъуантІэм, унэ-хэр зэрагъэфабэхэрэм, нэмыкІ фэлэ-фа-шІэхэм ауасэ ахэр къэ-зытІупщырэ кыулыкыуэхэм икыуу зэрарамытырэр, чыфэшхо ате-лы зэрэхъугъэр. Гъэтхэлэ ма-зэм кыыщыублагъэу ахэм ли-цензие ямылэу Іоф ашІэн фит-хэп, ау ащ фэхъазыр ахэтэп Іоми хъушт. Къалэм ипашэ а шыкІагъэхэр охтэ блогъэм дигъэзыжынхэу, зымыгъэцкІа-гъэхэм пхъашэу пшъэдэкІыж аригъэхынэу кыфагъэпытагъ.

Гъэтхэ-гъэмэфэ уахътэхэм псэу псыхъохэм адэтым кыа-хэхомэ ащ иягъэ къэмыкІоным республикэр зэрэфэхъазыры-ми зэхэсыгъом щытегушылагъэх. Гражданскэ ухъумэнымкІэ ыкІи ошІэ-дэмышІэ ІофхэмкІэ Коми-тетэу ащ фэгъэзагъэм илофшІэн шыкІагъэу илэхэри АР-м и ЛІы-шхъэ кыахыгъэщыгъэх, ипа-щэ унашъохэр фишыгъэх.

ХЪУТ Нэфсэт.

Джыри зэ кыыфигъэзэжыгъ

АР-м и Премьер-министрэу КъумпІыл Мурат мы тхъемафэм икыахъагъум уасэхэм ягъэлорышІэн фэгъэхыгъэ зэхэсыгъоу зэхыщэгъагъэм гъомылап-хъэхэм ямызакъоу, Іээзгъу уцхэри кызэрэлъэпІа-гъэхэр, цыфхэр ащ нахыбэу кызэригъэтхъаусы-хэхэрэр кыныщыхыгъэщыгъагъ, Іофхэм язытет охътэ блогъэм кыыщагъэгъозэнэуи пшъэрыл къа-фишІыгъагъ.

Тыгуасэ а Іофыгъом кы-фигъэзэжыгъ ыкІи Іээзгъу уц-хэм ауасэхэм афэгъэхыгъэ хэушхъафыкІыгъэ зэхэсыгъоу зэхыщэгъагъ. АР-м псауныгъэр кы-ушхъумэгъэнымкІэ и Минис-терствэ, Росздравнадзорым ичІыплэ кыулыкъоу АР-м щылэм, АР-м и ЛІышхъэ и ЛыплъэкІо ГъэлорышлэпІэ, УФ-м иантимо-нополнэ кыулыкъу АР-мкІэ и ГъэлорышлэпІэ, нэмыкІхэм ялы-кІохэри ащ кырагъэблагъагъэх.

АР-м псауныгъэр кыушхъумэ-гъэнымкІэ иминистрэ игуадзэу Галина Савенкова кызэри-ІагъэмкІэ, цыфым щылэны-гъэмкІэ нахъ ищыкІэгъэ, мэхъ-нэшхо зилэ уцхэм ахамылы-тэхэрэм ауасэ аптекэм ащыха-гъэхъоштым лыплъэнхэу зако-ным фытыныгъэ кыаритырэпышъ, ахэр ары лъэшэу къэлъэпІагъэ-хэр. А списокэм халытагъэ-хэм ащыщ ищыкІагъэу аптекэм чІэхъагъэм ащ ыуасэ ымыгъэ-разэрэмэ, къэралыгъом шап-хъэу кыыгъэуцугъэр зыфэди-зыр, ар укыуагъэмэ зэригъэ-

шІэнэу амал ил. Аптекэхэм яна-хыбэхэм ащ пае электрон-нэ шыкІэр агъэфедэ, ар зи-мылэм тхъапэм тетэу кыыри-гъэлъэгъушт. ПстэумкІи цыфым

щылэныгъэмкІэ анахъ ищыкІэгъэ, мэхънэшхо зилэ Іээзгъу уцхэр 608-рэ мэхъух.

А зэпстэур цыфхэм икыуу зэралъамыгъэлэсыгъэм зери-мыгъэразэрэр АР-м и Прави-тельствоу ипашэ пхъашэу кыа-хыгъэщыгъ.

— Цыфхэр Іээзгъу уцхэм

ауасэхэмкІэ зэрэтхъаусыхэхэ-рэр нахыбэу хъугъэшъ, минис-терствэми, зэкІэ кыулыкъоу лыплъэн Іофым фэгъэзагъэ-хэми уплъэкІунхэр нахъ агъэ-лъэшынкъэ фае, — кыуыагъ ащ. — Цыфым щылэныгъэмкІэ нахъ ищыкІэгъэ, мэхънэшхо зилэ Іээзгъу уцхэм яспискэ хэти лылэсышъунэу шыушыныр шІокІ зимылэ Іоф. Цыфхэм яфитыныгъэхэр ашІэнхэу фае, ягумэкІыгъохэр, ямырэзэны-гъэхэр кыралотыкІын амал ялэнэу «лине пльырхэм» Іоф яжъугъашІ.

Зэхэсыгъом хэлэжъагъэхэм нэужым кызэралъагъэмкІэ, псауныгъэр кыушхъумэгъэным-кІэ Министерствэми, Росздрав-надзорым ичІыплэ кыулыкъоу АР-м щылэми ащ фэдэ теле-фонхэр ялэх, Іоф ашІэ. АР-м

псауныгъэр кыушхъумэгъэным-кІэ и Министерствэ ителефон: **52-32-29-рэ**, Росздравнадзо-рым ичІыплэ кыулыкъу мы но-мерымкІэ утеон пльэкІышт: **57-17-52-рэ.**

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр Іэшъынэ Аслъан кытырихыгъ.

ШушІэ Іофтхъабзэм кыырагъэблагъэх

«Доброе сердце» зыфаусыгъэ акциер Адыгэ рес-публикэ клиническэ онкодиспансерым ильэситф хъугъэу зэхэшъ. Ащ кыдыхэлъытагъэу мэзаем и 15-м мафэм сыхъатыр 1-м кыыщегъэжъагъэу 4-м нэс ресторанэу «Юг» зыфилорэм шушІэ Іофтхъа-бзэ щырагъэкІокІышт.

Ресторанэу «Юг» зыфилорэм, онкодиспансерым ялофы-шІэхэр, кІэлэцІыкІлэхэм яфи-тыныгъэхэр кыушхъумэгъэнхэм-кІэ АР-м и Уполномоченнэу А. Б. Ивашинын Іофтхъабзэм кІэцакІо фэхъугъэх.

ШушІэ Іофтхъабзэм кыды-хэлъытагъэу адэбз уз зилэ кІэ-лэцІыкІлэхэм кыгъэлъэгъон гъэ-шІэгъонхэр, джэгукІэ зэфэ-шхъафхэр, къашъохэр, «Доброе сердце» зыфилорэ Іофтхъабзэм хэлэжъэрэ сабыйхэм ялофшІа-гъэхэр зэхэхэм кыыщагъэ-лэгъоштых. Онкодиспансерым, Мыекыопэ медицинэ колле-джым истудент-волонтерхэр, кІэлэцІыкІлэу кышъокІо купэу «Гранд», музыкальнэ еджаплэу N 1-м икІэлэеджакІохэр, «Экс-пресс артист» зыфилорэ про-ектым ипродюсерэу Дмитрий Богатый, нэмыкІхэри Іофтхъа-бзэм хэлэжъэщтых.

Ныбджэгъу лъапІэхэр! Іоф-тхъабзэм хэлажъэ зышІоигъо-хэм, зишІагъэу кызэыгъагІо, гукІэгъуныгъэу кызэхэзгъэфэнэу фаехэм алэшхытІукІэ шу-

хъафтынхэр ашІын, кызылэкла-гъэхъан, нэужым ахэр кІэлэ-цІыкІлэхэм аратыжынын алъэ-кІышт. Уз хылыгъэ зилэ сабый-хэм зишІагъэу языгъэкІы зы-шІоигъоухэм копилкэм ахъщэ-ралъхъан алъэкІышт. Іофтхъа-бзэм ыкІэм ар кызытэрахы-жыышт, зэлагъэцкІэгъэ ахъщэр унагъохэм аратыжыышт.

Сымэджэ кІэлэцІыкІлэхэр планшетхэм, ракетэхэм, псэу-шхъэхэм афэгъэхыгъэ тхыль-хэм, конструкторхэм ыкІи нэ-мыкІ гушІагъоухэм акІэхъо-псых. НэмыкІ сабыйхэм мы-хэр атекІыхэрэл, ау уз хы-лыгъэу ялэм ыпкъ кыкІыкІэ кы-нэу алъэгъурэр ныбжэ зилэ цыфхэми афэмыщэчэу бэрэ кыахэкІы.

ШушІэ Іофтхъабзэм хэла-жъэ, зишІагъэу кІэлэцІыкІлэ-хэм языгъэкІы зышІоигъоухэр **54-47-96, 54-16-15, 8 (952) 986-64-85-рэ** телефонхэмкІэ теонхэшъ, зарагъэтхынэу зэ-хэцакІохэр къаджэх.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтнай.

Къумыкыу Инвер Аскэрбый ыкъом къэ-гъэгъунэн Іофыгъохэм япхыгъэ ІофшІэнхэр зэрихъан зэрэфитыр кызыушхыатырэ ли-цензиеу (МВД по РА П-01 N 76-2011)

2011-рэ ильэсым тыгъэгъазэм и 29-м кы-ратыгъэу кычычинагъэм гъэзетым кызыщы-хауырэм щегъэжъагъэу кІуачІэ имылэжъэу мэхъу.

Адыгэ Республикэм ІофшІэнымрэ социальнэ хэхъоны-гъэмрэкІэ и Министерствэ илофышІэхэр лъэшэу гухэкІ ащыхоу Адыгэкъалэ щыпсэхурэм ясоциальнэ фэлэ-фа-шІэ-хэр зыгъэцкІэрэ Гупчэм ипашэу Дэхъужь Мурат Руслан ыкъом фэтхъаусыхэх ятэ идунай зэрихъожыгъэм фэшІ.

Мэфэклым фэгэхыгыг псэлэ фабэ кышыгыг АКУ-м ипроректорэу Ангелина Шахановам. Гуманитар ушэтынхэмклэ Адыгэ республикэ институтымрэ Адыгэ кээралыгыо университетымрэ сыдыгыи зэгурылохэу, зэготхэу, зэдэлэжхэу а зы лофышхо иныр — фундаментальнэ шлэныгыгэр кыгагэгунэу, хагяхыоу зэрэ-зэдэлэжэхэрэр, тыхэт уахытэмклэ шлэныгыгэшхо лэжыгыгэ зэфэшхыафхэм, ахэм ягэфедэн зыщищыклагэм мэханэшхо зэрилэр, акылыр ренэу шлэныгыклэ бгэппыным (уушэным), мамырынгэкымклэ, шылэклэ-псэуклэ шапхэхэмклэ осэшлу зэрилэр клигэтхыгыг. Адыгэ кээралыгыо университетым иректорэу, социологие шлэныгэхэмклэ докторэу Хьунэнэ Рэщыдэ зыклэтхэгэ мэфэкл тхылным Шахановар кьеджагь. ятворч-

Шэныгэм, гэсэныгэм
кѡпкырыклэу
клэлэцыклухэм, еджаклохэм,
ныбжыклэхэм ыкли цыфхэм
агыотэу, ахэхьэрэ культурэм обществэм
изытет идэгьугъэ бэклэ зэрелытыгъэр
кылуагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.

Хыкум приставхэм я Федеральнэ къулыкъу и Гъэlorышлaплaу AP-м щыцэм иколлегие игъэкlотыгъэ зэхэсыгъо мы мафэхэм илагъ. 2014-рэ ильэсым къулыкъум loфэу ышлагъэм изэфэхьысыжъхэм ыкlи тызыхэт ильэсым пшъэрылъэу зыфигъэуцужъыхэрэм ар афэгъэхьыгъагъ. loфтхьабзэм хэлэжъагъэх Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Тхьаматэу Владимир Нарожнэр, AP-м и Лышъхьэрэ министрэхэм я Кабинетрэ я Администрации ипащэу Владислав Федоровыр, республикэм ихэбзэухъумэкlо къулыкъухэм ялыкloхэр, нэмыкlхэри.

Гъэlorышлaплaм зэфэхьысыжъхэр ышlыгъэх

Владислав Федоровым пэублэ псалъэ къышlызэ, AP-м и Лышъхьэу Тхьаклушынэ Аслъан ыцlэкlэ къээзрэгъуогъэхэм шлуфэс къарихыгъ. Гъэlorышлaплaм блэкlыгъэ ильэсым loфэу ышлагъэм осэшлу фишлыгъ, къулыкъушlэхэм тапэкlэ анахъэу аналэ зытырагъэтын фэелъэныкloхэм клэкlэу къащы-

ставхэм япшъэрылъхэр щытхъу хэлъэу зэрагъэцакlэхэрэ къылуагъ.

— Республикэм социальнэ зыпкытыныгъэ илпыным шууилахышлу зэрэхэлъым уехъырэхъышэжъынэу щытэп. Хыкумым унашлоу ышlыгъэм диштэу чlыфэхэм якъызэкlэгъэкложъын, бюджетым хэхьоны-

тышлуфэраз. Тапэкlи шууилофшлэн мыщ фэдэ екlолaклэ къыфэхъугъотызэ, шууипшъэрылъхэр щытхъу хэлъэу зэрэжъугъэцэкlэштхэм республикэм и Лышъхьэ ицыхъэ телъ, — къылуагъ В. Федоровым къээзрэгъуогъэхэм закъыфигъазэзэ.

Гъэlorышлaплaм ипащэ ипшъэрылъхэр зыгъэцэкlэрэ Къонэ Азэмат ильэсым изэфэхьысыжъхэм ыкlи гухэлъэу щылэхэм нэужым къатегушылагъ. Ащ къызэрилуагъэмкlэ, блэкlыгъэ ильэсым анахъэу аналэ зытырагъэтыгъэ лъэныкloхэм ащыщ электроннэ шыклэр агъэфедзэ къулыкъу зэфэхьысхэм зэлхыныгъэу адырлэр гъэпытэгъэныр. Хыкум приставхэм loфэу ашлагъэм ишлуагъэкlэ хыкумхэр зычlэт унэхэм, ежъ хыкумышлхэм алъэныкloклэ хъугъэ-шлагъэхэр къэхъугъэхэп. 2014-рэ ильэсым къыклоцl къулыкъушlэхэм административнэ хэбзэу-кьоныгъи 150-рэ къыхагъэщыгъ, 2013-рэ ильэсым егъэпшагъэмэ а пчъагъэр процент 27,5-кlэ нахъыб. Хыкум пристав-гъэцэкlахэм яшлуагъэкlэ

сомэ миллион 883,5-рэ къызэ-клагъэкloжъыгъ, УФ-м изэхэ-убытэгъэ бюджет сомэ миллион 248,6-рэ рагъэхъажъыгъ. Блэкlыгъэ ильэсым loф мини 127,6-рэ зэхафыгъ. Хэбзэлэххэр зымытыхэрэм яшъыпкъэу loф зэрадашлагъэм къыхэкlэу, бюджетым сомэ миллион 81,3-рэ рагъэхъажъыгъ. Блэкlыгъэ ильэс-хэм афэдэу сабий плупклэр зымытыхэрэм япшъэрылъхэр агъэцэкlэнхэм, хэбзэгъэуцугъэр зыукloхэрэм пшъэдэкlыжъ ягъэхъыгъэным хыкум приставхэм аналэ тырагъэтыгъ, гъэлъэ-шыгъэ шыклэм тетэу loф ашлагъ. Ащ ишлуагъэкlэ, мыщ фэдэ loфэу зэхафым фэягъэхэм япчъагъэ 2453-м нэсэу къырагъэлыхын алъэкlыгъ. Сабыйхэм сомэ миллион 47-м ехъу афызэкlагъэкloжъыгъ. Гъэхъагъэу ялэхэм къащымыуцухъу тапэкlи а loфшлэныр лъагъэкlотэнэу рахухъэ. Джащ фэдэу лэжъапклэр игъом зымытырэ пашэхэм пшъэдэкlыжъ ягъэхъыгъэным, зифытыныгъэ аукогъэ loфшлaкloхэм лэпылэгъу афэхъугъэным Гъэlorышлaплaм икълулыкъушlэхэм мэхъанэшхо ратыгъ. Ащ фэдэ екlолaклэм ишлуагъэкlэ цlыфхэм сомэ миллиони 3 аратыжъыгъ. lэкlыб

къэралыгъохэм къарыкlыгъэхэу Урысыем исынхэмкlэ ыкlи loф шашлэнымкlэ фитыныгъэ зимылэгъэ нэбгырэ 71-рэ къызди-кlыгъэхэм агъэкloжъыгъэх. Гъо-гурыкloным ишапхъэхэр зыу-кълуагъэхэм алъэныкloклэ къы-зэлухыгъэ loф мин 72-м ехъу Гъэlorышлaплaм зэхифынену щытыгъ. Ащ щыцэу мин 57-р гъэцэкlагъэ хъугъэ. Ахъщэ кoль-хъэ тын-лхыным пэшлукloгъэ-ныр, хэбзэгъэуцугъэм диштэу пшъэрылъхэр гъэцэкlэгъэнхэр loфыгъо шъхъалэхэм ащыщыгъ. Ежъ Гъэlorышлaплaм лут нэб-гыри 5-мэ алъэныкloклэ уго-ловнэ loфхэр къызэлухыгъэх.

Сабый плупклэхэр, хъакълу-лахъхэр, административнэ та-зырхэр, нэмыкlхэри игъом зы-мытыхэрэм алъэныкloклэ loфэу ашлагъэм Къонэ Азэмат къыте-гушылагъ, 2015-рэ ильэсым ана-хъэу аналэ зытырагъэтыштхэр къыгъэнэфэгъэх. Федеральнэ гупчэм къыгъэуцурэ пшъэрылъ-хэр зэшлохыгъэнхэм тапэкlи зэрэпылшыштхэр къылуагъ.

— Хыкум системэм мэхъа-нэшхо щызыбытырэ хыкум приставхэм яloфшлэн зэрэзэ-хашэрэм, гъэхъагъэу ялэхэм тагъэразэ. Мыхэм япшъэрылъ-хэр зэрагъэцакlэхэрэм бэкlэ епхыгъ республикэм игъэцэкlэ-кlo ыкlи ихэбзэгъэуцу къулы-кълухэм цlыфхэм цыхъуу къафа-шыщтыр. Цlыфхэм яфитыныгъэ-хэр ыкlи яшлоигъоныгъэхэр къэ-ухъумэгъэнхэр — джары пшъэ-рылъ шъхъалэу сыдигъуи щы-тын фаер, — къылуагъ Вла-димир Нарожнэм.

Зэхэхэм икlэухым Гъэlorы-шлaплaм зэхыцэгъэ зэнэкъо-кълухэу «Хыкум приставхэм яструктурнэ подразделение анахъ дэгъу» ыкlи «Хыкум при-став-гъэцэкlэкlo анахъ дэгъу» зыфилэхэрэм язэфэхьысыжъхэр ашlыгъэх, теклоныгъэр къыдэ-зыыхыгъэхэм афэгъушлуагъэх, шлухъафтынхэр аратыгъэх.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.

Сурэтхэр lэшъынэ Аслъан тырихыгъэх.

уцугъ. Адыгеим иэкономикэ хэхъоныгъэхэр ышlынхэмкlэ, цlыфхэм яфитыныгъэхэр къэ-ухъумэгъэнхэмкlэ хыкум при-

гъэхэр ышlынхэм, лэжъапклэр игъом зэрамытыхэрэм яфиты-ныгъэхэр зэтэгъэуцожъыгъэн-хэм шуналэ атет, ащкlэ лъэшэу

гъэхэр ышlынхэм, лэжъапклэр игъом зэрамытыхэрэм яфиты-ныгъэхэр зэтэгъэуцожъыгъэн-хэм шуналэ атет, ащкlэ лъэшэу

Шулъэгъуныгъэм имэфэкl

Ильэс къэс мэзаем и 14-р шлү зэрэлъэгъухэрэм (День святого Валентина) я Мафэу хагъэунэфыкlы. Ныбжыкlэхэм яшлүлэгъуныгъэ

къызылoтыкlырэ гушылэхэр откриткэхэм атетхагъэхэу гуфэбэныгъэ зыфашlыгъэхэм аратых. Шулъэгъуныгъэм и Мафэ тамыгъэу фэхъугъэр гу плъыжъым исурэт ары. Мы мафэр зэрэдунаеу шыхагъэунэфыкlы.

Бэшлагъэп ар Урысыем ща-гъэмэфэкlы зыхъугъэр. Нэмыкl цlыф лъэпкъхэм афэдэу ар адыгэхэми къахэхъагъ. Мы мафэм тефэу концертхэр къа-тых, шлү зэрэлъэгъухэрэр зэфэгъушлoх. Ау ащ къэбар гухэ-кlэу пылпыр зэкlэным ашлэрэп ыкlи бэу зэтелукlыгъэу хъугъэ.

Тарихыым къызэрилорэмкlэ, я 3-рэ лlэшlэгъум Италием икълалэу Терни Валентин зыцlэ клалэр къыщыхъугъ. Ар шlэны-гъэлэжъэу, дин пашэу щытыгъ. Валентин ныбжыкlэхэр шлу ыльэгъухэу, зэфэгубжыгъэхэр зэригъэшлужыкълухэу, шлүлэгъуны-гъэр къызылoтыкlырэ усэхэр афитхыщтыгъэх, фэлъэкlыштым-кlэ ишлуагъэ аригъэкlыштыгъ. Ащ фэдэ loфхэм зэрапылтым

къыхэкlыкlэ, Рим император ащ ышъхъэ паригъэупкlынэу унашло ешлы. Анахъ гугъэузыр Валентин хъапсым ипащэ ип-шъашъэ шлү зэрильэгъуштыгъэр ары. Заукlышт уахътэр къэсын-кlэ зы мафэ илэу ишлүлэгъу къызылoтыкlырэ писъмэ пшъа-шъэм фетхы ыкlи ыцlэ клэ-тхэжъы. Валентин заукlым ыуж пшъашъэр тхыгъэм еджагъ. А мафэр 269-рэ ильэсым мэза-ем и 14-м тефагъ. Ильэс зэ-кlэпыкloхэм ауж, 496-рэ ильэ-сым, римскэ Папэу Геласиус мэзаем и 14-р Валентин и Мафэу ыгъэнэфэгъ. Ащ къы-щегъэжъагъэу шлүлэгъуныгъэ «валентинкэхэр» зэрэтыжъых.

Студент ныбжыкlэхэу не-ушрэ мафэр зылэмычlэ ильэу,

шлүлэгъуныгъэ фабэ зилэхэу Абдулаев Шамилэрэ Асэкъэ-лэ Асерэ гушылэгъу тафэхъугъ. Шамилэ Адыгэ къэралыгъо университетым педагогикэмкlэ ифакультет ия 5-рэ курс ис, Асе мы апшъэрэ еджаплэм экономикэмкlэ ифакультет ия 5-рэ курс щеджэ.

— Апэрэу тызщызэрэлъэгъу-гъэ мафэр сыдигъуи щыгъу-пшэрэп, — къелуатэ Шамилэ. — Мыекълуапэ иурам шъхъалэ тет тетыхъаплэм синыйбджэгъу-хэм сыргъусэу сытесэу синэ-лосэ клалэм игъусэу Асе къыб-лэкlызэ слъэгъугъагъэ. Апэрэ нэплъэгъум пшъэшъэ пагъэу, зышлошлыжъэу къысщыхъугъагъ. Нэужым къызэрэчlэкlыгъэмкlэ, лъэшэу сыхэукълуагъ. Ныбджэ-гъум Асе нэлусэе сыфилшыгъ, а пчыхъэ шыпкъэм социальнэ сетьхэмкlэ тыкъээзэрэгъотыгъ ыкlи зэныбджэгъу тызэфэхъугъ.

Асе къызэрилотэжырымкlэ, Шамилэ зэрэцlыфышлур, зэрэ-хъалэлэпыр апэрэ нэплъэгъум нафэ къыфэхъугъагъ. Рэхъаты-гъэу ынэмэ къакlихырым зылэ-пищэгъагъ. Гуфэбэныгъэ горэм ащ фикълудырэм фэдэу къы-щыхъугъ.

2012-рэ ильэсым шышъхъэлум и 17-м апэрэу зэлукlэгъэ нэб-гыритлум мы мафэр агу пы-

тэу илпы хъугъэ. Охътэ клэкlым къыклоцl Шамилэрэ Асерэ азы-фагу гуфэбэныгъэ къыхъагъ. Упчlэжъэгу, лэпылэгъу сыди-гъуи зэфэхъуштыгъэх.

Уахътэр клоштыгъэ, Шами-лэрэ Асерэ азыфагу гуфэбэ-ныгъэу илпыр ныбджэгъуныгъэм шлокlыгъэу лъыкълуатэщтыгъэ. Нэужым мэзаем и 14-м, шлү зэрэлъэгъухэрэм я Мафэ, Шамилэ пстэуми анахъ къа-хигъэщырэ пшъашъэм гуфэбэ-ныгъэу фишлыгъэм щигъэгъо-загъ.

2013-рэ ильэсым мэзаем и 14-м щегъэжъагъэу Шамилэрэ Асерэ зы щылэныгъэ гъогу зэ-дытэханхэу фэе ныбжыкlэхэм ащыщы хъугъэх.

Ныбжыкlитлур еджэным зэрэфэхъагъэхэм нэмыкlэу, университетым шашырэ loф-тхъабзэхэми чанэу ахэлэ-жъэх. Адыгэ къэралыгъо университетым щызэхашэгъэ студенческэ советым тlури хэтых, сабий ибэхэр зы-щалыгъэх унэм клорэ, лэ-пылэгъу афэхъурэ волон-терхэм ащыщых. Еджэным нэмыкlэу языгъэпсэфыгъо уахътэ шлуагъэ хэлъэу зэрагъэкloштым пылтых.

Ныбжыкlитлум гуфэбэ-ныгъэу зэфырылэр къахэ-щы. Ахэр зэдэлужхэу, зым адрэр зэригъэшлоштым пы-лтых. Мэфэкl мафэ зилэ хъурэм, пстэуми афэмы-дэу, шлухъафтын гъэшлэгъон зэрэфашlыштым егупшысэх ыкlи ар къыздагъэхъун алъэкlы.

— Мыщ фэдэ зэфыштыгъэ дэгъу зэрэтилэр лъытэныгъэ зэрэзэфытилэм къыхэкlэу сэлъытэ, — къело Асе. — Гушы-лэгъу тызэфэхъун, гумэкlыгъо горэ къэуцугъэмэ тызэгъусэу тегупшысэныр шэнышлү тфэ-хъугъ.

Шамилэрэ Асерэ псэогъу зэфэхъунхэу зыфэхэу уахътэр къыхахыгъах. Къэкlorэ ильэ-сым бэдзэогъум и 16-м ап-шъэрэ гъэсэнэгъэр къаухышъ, loфшлaплэхэм алухъэгъахэхэу, алъэ теуцогъахэхэу къээзэрэ-шэнхэ гухэлъ ял.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтэнai.

Тхылъым илъэтегъэуцу

Акылыр сырэ лофи ылапс. Знакыл чыжъу плъэу, зинэплъэгъу сыдигъуи ащ илъагъо рыклорэм гупшысэшл егъоты. Джахэм (луш емызэшъжъхэм) ащыщ, сэ сишлôшкô, зэльашлэрэ шлэныгъэлэжъу, философэу, тхаклоу, бзашлоу, губзыгъэу Къэзэнэ Хьамзэт Мосэ ыкьор.

Философым игупшысэ зэхэубытагъэхэр

Мэзаем и 10-м, 2015-рэ илъэсым Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъеджаплэ философии шлэныгъэхэмкô докторэу, профессорэу Къэзэнэ Хьамзэт итхылъыкôу «Размышления дилетанта» зыфилорэм илъэтегъэуцу щылагъ.

Къэзэнэ Хьамзэт Мосэ ыкьор Теуцожь районым ит къуаджэу Къунчыкôхьаблэ кышчыгъу, дзэ къулыкôур кызыеухым, Московскэ къэралыгъо университетэу М.В. Ломоносовым ыцô зыхьырэ философиемкô ифакультет щеджагъ, кыуухыгъ, шлэныгъэ лофшлэгъи 100-м нахьыбэ философскэ антропологиэмкô, лъэпкъ акыл гурылаклэмкô и, повестхэм ыкô рассказхэм яавтор.

1968-рэ илъэсым кышчыублагъэу Хьамзэт Къэбэртэе-Бэлькъар къэралыгъо университетым (Налщык) философии шлэныгъэхэмкô щыригъэджагъэх, 1995-рэ илъэсым Адыгеим къэкôжыгъ ыкô Мыекôпэ къэралыгъо технологическэ университетым философиимкô икафедрэ ипрофессор. Ригъаджэхэрэм ащыщыбэм темэ зэфэшъхьаф гъэшлэгонхэмкô упчô инхэр кызэхэафэу диссертацие пшы пчъагъэ кыагъэ-шыпкôжъыгъ Къэзэнэ Хьамзэт янауцнэ лэшъхэтэтэу.

Охътэ нэдэплъыплэ зигъотрэм икôлас скульптурэм пылбыныр ыкô пхъэм пкыгôохэр хишылкôынхэр.

Лъэтегъэуцу зыфашыгъэ итхылъэу «Размышления дилетанта» зыфилорэм джырэ уахътэм илофыгô инхэу къэуцухэрэр кышчызэхэфых. Анахъэу терроризмэр, ащ итарихъ, ылапсэ кызыщегъэрэр, зилэужыгôор, узэрэпэшлукôощт шыкô-хабзэхэр. А пстэумэ ялбытыгъэу, авторым анахъэу ыналэ лъэшэу зытетыр ислъам диным изэхэтыкô-гъэпсыкô, Къурланым кыулатэрэр ары. Мигрантхэм ялофыгôуи, анахъэу Пшызэ шьолыыр зэрэщыкôаклырэм, телевидением икôэтынхэм яидеологии ымыгôэрэхьатэу, а зэкô гукô ызыжыкô-зэ, шлош-гупшысэ зэфэхьысыжъэу Къэзанэм ышыхэрэр тхылъым ылапсэх.

Тхылъымкô лъэтегъэуцом къэлэ интеллигенцием, гуманитар ушэтхэмкô Адыгэ республикэ институтэу Т. Кôрацэм ыцô зыхьырэ илофышлэхэр, Адыгэ къэралыгô, Мыекôпэ къэралыгô технологическэ университетхэм якôлэегъаджэхэр ыкô студентхэр, тхылъеджаплэм илофышлэхэр хэлэжъагъэх.

Мэфэкô лофтхьабзэр зерицагъ филологии шлэныгъэхэмкô

докторэу, профессорэу Мамый Руслъан.

Тхылъ мэфэкôым хэлэжъэхэрэм Адыгэ Республикэм и Лышъхъэу Тхьаклушынэ Аслъан ыцôклэ ыкô ежэ зилэщэ министерствэмкô кыкôу шуфэс псэлэ кôклэ кышчышыгъ Адыгэ Республикэм культурэмкô иминистрэу, Урысые Федерацием изаслуженнэ артистэу, Адыгеим ыкô Республикэу Темыр Осетием янароднэ артистэу, Пшызэ искусствэхэмкô изаслуженнэ лофышлэхъоу Къулэ Мухъамэд. Шлэныгъэ лофшлэгъэ дэгъубэ пчъагъэ зыкôэлэмыпэ кычôклэыгъэу, обществэм щыхъурэ-щышлэрэм ыгъэгумэ-кôу, зигô лофыгôо инхэмкô

мэр ислъам диным рапхы. Ау Ислъамым зыгорэ хэта терроризмэм кôжъэным уфигъэблэу? Бэ сызымыгôэразэу краим ипашэу Ткачевым ижэдэкôу кôзэкôхэр пстэуми кôахилôты-кôу кызырипорэм хэтыр ыкô сыкôзэгъэлэжъэигъэри. Хэтрэ цыф лъэпкъи ифитыныгъэхэр Урысые Конституцием гъэунэ-фыгъэу итых, хэти шлоигôо чыплэм щыпсэун фит. Джащ фэд, экранми итлъагôоу, кылуыкôрэм хъурэ-шлэрэр икôукô зэхэугуфыкôыгъэу кыплъыгôэлэсырп. Къаслоу, сыкôызте-гушылэрэ лъэныкôохэу терроризмэм епхыгôэхэр гурылогôо-шлоу тхылъеджэм зэрэфэс-шынхэм сыпылъэу, бзэ кы-

цэкôагъэу, Гупчэм илофышхо фызэшлуыхыгôу Ацумыжъым ылытагъ.

Зэльашлэрэ шлэныгъэлэжъышхоу, гуманитар ушэтынхэмкô Адыгэ республикэ институтым идиректорэу Бырсыр Батырбый Къэзэнэ Хьамзэт илофшлагъэ зэкô теурыкôуагъэ

фие шлэныгъэхэмкô докторэу, АКôУ-м ипрофессорэу Шъаукôо Асфар, зэльашлэрэ артистэу Пэрэныкôо Чатибэ, къэралыгôо кыулыкôухэм бэрэ лоф ащызы-шлагъэу Чэмышъо Гъазый. Тхылъым икôыдэгъэкôыжынкô е ищыкôагôэр кызылôклэбгôэ-хъанымкô зэрэхъаырыр, мылôу лэпылэгъу ригъэгôотын зэри-лъэкôыштыр Гъазый кыулагъ.

Къэзэнэ Хьамзэт итхылъэу «Размышления дилетанта» зыфилорэм лофыгôуабэу кышчылэ-тыгъэ пэпчэ еклôлôклэ-кôэлôклэ тэрэз зерафигôотыгôэр, ислъам динэу амышлэрэм лажъэу фальэгъурэр зэрэпкôнчъэр, Къурланым цыфыгур кôзбзэ-ным, шлу илыным, шэн за-фэхэм зерафэгъэзагôэр кы-гôэшъыпкôжъэу Къэзэнэ Хьам-зэт ащ илаяти 114-м кôахэ-хыгôэ сурэхэр мэхъанэмкô кылорэм екôлухэу, тэфэхэу зэригôефадагôэхэр, кôэлôтэкôлэ мэкôэ дэгъу, дысэу, жыалы-мэу, пхъашэу, кôаигôэу щы-мытэу, шлош озгôэшлэу тхы-лым авторым зэрэхилъхьагôэр дэгъугъэу фальэгъугъ кôэгущы-лагôэхэми, тхылъым еджагôэ-хэми. Шлэныгôабэкô тхылъыр зэрэушъагôэр, ащ емылбыты-гôэу бзэ гурылогôошлу псын-кôклэ зэрэхыгôэр кôагôэтхыгô. Тхылъым лъэпэ мафэ ыдзы-нэу, мамырныгôэр чышъхъа-шом щыпытэнэу, зэкôдôлукôы-ныгôэм, зэрэлъытэ-шъхъэкô-фагôэм щылэныгôэм чыплэ ин-шигôотынэу фалугъ.

Тхылъеджэхэм ащыщхэм Къэзэнэ Хьамзэт упчô зэфэшъ-хьафхэмкô зыфагôэзагô:

— Сид пае тиадыгъ лъэпкъ игумэкôыгôо гъэнэфагôэхэр кы-рилôтыкôу тхылъ умытхыра? Сыдэуштэу уеплъыра еджэн программэм дунэе динхэм альапсэ щарагôэшлэнэу хагôэ-хъанэу зэралорэм? Сид пае уитхылъ Берлин кышчыдôбгôэ-кôыгôа? Упчô пэпчэ Къэзэнэ Хьамзэт джэуап зэхэугуфы-кôыгôэ кыритыгô. Зызафегôа-зэм, итхылъ Берлин пылухъан-чъэу псынкôу кышчытырадзагô, ау тэ тыхэгъэу мы тематикэр ямыщыкôагôэу кышчыралугъ, лэпэрытх тхыгôэри кыраты-жыгô. О уилэпкъ цыкôукôло-лофыгôошхо-гупшысэхэр кôепщэ-жъэнхэм нахъэу, хэгôэгущом илофыгôо мыуцугôэхэмкô укôи-кôымэ нахъ тэрэзэу зэрэлъи-тэрэр, нахъ кôинымкô укôи-кôызэ, укôылыкôотэныр игôоу зэрильэгôурэр кыулагъ.

Диныр еджэным хэгôэгъэхъан зэримыщыкôагôэр игущылэ Хьам-зэт кыхигôэщыгô. Сыда плôмэ джыри мыуцупэгъэ сабыл акы-лым пкôырыхъан ымылôэкôы-ныбэ зэхэфыгôое-гурылогôуаеу «Закон Божий» зыфилорэм хэт. Ащ гупшысэ пхэнджым, зекô-кô-шылкô дэхэм еджакôохэр кôафичэнхэ зэрильэкôыштыр кыулагъ.

Зэкô тхылъ лъэтегъэуцом хэлэжъагôэхэм, зэупчôжы-гôэхэм фэдэу, зы зэфэхьы-сыжэ ашылгô — Хьамзэт ит-хылъыкôу «Размышления ди-летанта» унагôо пэпчэ илэ-нашъхъэ темыкôу телъын зэ-рэфар ары.

**МАМАРЫКôО
Нуриет.**

Сурэтхэр лъэтегъэуцом лэ-шъынэ Аслъан кышчытырихы-гôэх.

ишлош кырилôтыкôу тхылъ гôэшлэгôоныр зытхыгôэ шлэны-гôэлэжэ цôарылоу Къэзэнэ Хьамзэт творческэ гуахъо илэу сыдигъуи гôэхъэгъэкô инхэм афэкôонэу, тхылъым лъэпэ мафэ ышлынэу кыфелъэлугъ.

Ащ ыужым, лъэтегъэуцом изешакôу Мамый Руслъан лофтхьабзэм кôекôлолагôэхэм яшлоигôоныгôэ кыпкôырыкôызэ, тхылъ пчъагъэ зэрэмакôэм, пстэуми еджэн амал зэрямы-лагôэм кыхэкôу тхылъэу «Раз-мышления дилетанта» зыфилоу Берлин кышчыхауыгôэм иав-торэу Къэзэнэ Хьамзэт гушылэр-фигôэзагô. лофшлагôэр зыфэ-гôэхьыгôэр, ытхынэу зэрэхъу-гôэр, лôкôыб хэгôэгум кышчыди-гôэкôыныр зэпхыгôэр, кызыхэ-кôыгôэр ашлэхэмэ ашлоигôуагô.

— Тхылъыр кыдэкôыгô, зэрэ-хъурэмкô, зэкô сызгôэгумэ-кôыштыгôэ упчôабэм джэуап-агôотыгô, — кыулагъ Къэза-нэм. — Тхылъыр зэшломы-гôэмэ мыхъушт лофыгôуабэмэ кôатегущылэ, ахэмкô еплъыкôу нахьыбэм ялэхэм сэ сыфитыгôэ-мэ нэмыкô еклôлакô афашы-нэу сыфэягô. Мы зэхэхъэм шлэныгôэм хэшылкôышхо физи-лабэ кôекôлолагô, сигуапэ. Тер-роризмэм ушъхъагôу анахъэу фэхъурэм ар зыдэщымылахэм щылэхъух. Зыхэм террориз-

зэрыкôо псынкôклэ тхылъыр кôэслотэгъ, терроризмэм ыла-пси, ащ ищынэгôо гуихи ушъхъагôу афэхъухэрэр, — ылауагъ тхылъым иавтор.

Тхылъым фэгôэхьыгôэ апэ-рэ гушылэр тарихъ шлэныгôэ-хэмкô докторэу, профессорэу, гуманитар ушэтынхэмкô Адыгэ республикэ институтым илофы-шлэ шъхъалэу Ацумыжъ Каз-бек кышшыгô. Къэзэнэ Хьамзэт игупшысакô, илофшлагôэхэм бэ-шлагôэу игуапэу зэралпыплэ-рэр, мы аужырэ илъэс 20-м хэгôэгум илъ кôэралыгôо лъэпкъ политикэр кызыригôэ-лъагôоу, критикэ Къэзанэм зэ-ришылэрэр зэригунэсыр кыулагô.

Теубытэгъэ ин хэлъэу ишлош кызыэрарилôтыкôырэр, Къэза-нэ Хьамзэт дилетантэу зэрэщы-мытыр, икôу шлэныгôи, акылы-кôулаи сыдигъуи кызыэрэкôо-кôырэм цыфхэм аналэ тыра-ригôэдзагô. «Размышления дилетанта» зыфилорэ тхылъыр-цыфхэр бэрэ зэжагôэхэу, шып-кôэм ынэлэу кôызыхъэу ылы-тагô. Ислъам диныр уумысы-ным ыпэу зэхэфыныр, кыб-гурылоныр зэрищыкôагôэр кы-улагô. Къэзэнэ Хьамзэт ит-хылъэу кыдигôэкôыгôэмкô пшъэрыл ин дэдэу, джырэ охътэ лофыгôо хылыгôэхэр зэ-шлохыгôэнхэр изакôоу ыгôэ-

рэр, уигулытэ-гупшысэ ухэтми кызыэригôэуштырэр, цыфы-пэпчкô, лъэпкъ пэпчкô шлош-хъуныгôэ тэрэзым, плуныгôэ кôодыеу щымытэу, дунэе гуры-локлэ шапхэ зэрэуигôэшлырэр Бырсырым кôигôэтхыгô. Шлэ-ныгôэ шыпкôагôэр зылапсэу тхылъыр зэрэгôэпсыгôэр, цыф-лъэпкъхэм язэгурьлоныгôэ кôэ-ухъумэгôэным зэрэфэгôэзагôэр, акылыгôэ ин хэлъэу Урысыем кôитэджэгôэ лофыгôо-гумэкôы-гôуабэхэмкô гупшысэ икôу зэфэхьысыжъхэр зэришылгôэхэр, узэгурьлоном укôыфэзыщэу ыкôи ащ кыфадагôэу зэрэщы-тыр кôигôэтхыгô.

Лъэтегъэуцом псэлэ зэфэ-кôэкôхэр кышчылауагôэх тарихъ шлэныгôэхэмкô кандидатэу, Мыекôпэ къэралыгôо техно-логическэ университетым лъэпкъ дипломатиемкô и Гупчэ итхьаматэу Мухаджиев Саид-Хасан, социологии шлэныгôэ-хэмкô докторэу, Адыгэ кôэ-ралыгôо университетым идо-центэу Нэхэе Вячеслав, та-рихъ шлэныгôэхэмкô докторэу, гуманитар ушэтынхэмкô Адыгэ республикэ институтым иди-ректор игуадзэу Пэнэшъу Ас-кэр, технологическэ универси-тетым аспирантурэмрэкô док-торантурэмрэкô игôэлорышлалэ-ипашэу Цэй Заирэ, филосо-

Языки

Тихэгъэгү ичлӱплэ зэфъэш-
хьафхэу зэо илъэс хьылъэ-
хэр зыщыкӱуагъэхэм ащыц
Адыгеир. Псэунлэ пӱпч шы-
клогъэ лъыгъэжэ зэхэм яхьы-
шэ куоу еджакӱхэм зрагъа-
шлэ, сочинениехэр атхы, су-
рэтхэмкӱ зэгъзэфэгъэ аль-
бомхэр ашлх, материалхэу
зэуагъакӱхэрр чӱплэ музей-
хэм аратх. Нэмыц техакӱхэр
тихэгъэгү зэхикъутэх, текло-
ныгъэр кызыдихыгъэр илъэс
70-рэ жьоныгъуакӱм и 9-м
зэрхъурэм изыфэгъэхьазырын
фгъэхьыгъэ лофтхьабзэхэм
ягъэцкӱн ветеранхэм я Тэху-
тэмыкъое район совети фе-
жыаг. Районым кьоджэ зэт-
хэт ыкӱи кълэ гъэспыкӱлэ зилэ
псэунлэхуэ блы ит, зыкӱлэ ахэм
заом, лофтшӱным, Уӱэшыгъэ
Кӱуачӱхэм ыкӱи хэбзухъумӱкӱо
къулыкъухэм яветеранхэм (пен-
сионерхэм) ясоветхэр ялӱх.
Ветеранхэм ярайон совет ит-
хьаматэр Алексей Черник.
Советым президиум иӱ, кьоджэ
ыкӱи поселкэ совет пӱпч тхьа-
мэтэ, тхьамэтэ гуадзэ, сек-
ретарь ыкӱи актив ялӱх.

Алексей Черник Хэргэгу зоошхом хэлэжыагь, Тэхүтэ-мыкьое районыр шъхафит зышыжыыггэмэ ащыц, Тэхүтэмыкьое ыкйи Инэм псэүплэхэм яцфыгь гэшюагь, мэ илэсэсэм ыныбжь илэсэ 90-рэ хүүшт.

Ар джыри чан, лэжь-лэжь, лoшлэкloшху. Зэклэ поселкэ ыкIи кьоджэ тIысыплэхэм ясоветхэм зэлукIэхэр ялагъэх, лoфэу ашлагъэмклэ зэфэхьысыжь псалъэхэр кьашыгъэх, тхьамэтакIэхэр хадзыгъэх. Тхьаматэхэм, зэлукIэхэм зэрашыхагъэунэфыкIыгъэмклэ, дэгъоу лoф ашлагъ, икIарыкIэу ахэр хадзыжьыгъэх. Мы лoфым зы кьыхгъэхъожьыгъэн фае: ветеранхэм ясоветхэм ятхьаматэхэм пкIэ гори хэмылгъэу лoф ашлэ, зэшлуахырэри бэдэд. Ялошлэн нахьышлоу зэхашэн альэкIышт ыпшъэкIэ кьикIэу лэпылэгъухэр агьотхэмэ, мыбэмIи, лэжьэпкIэ тIэкIу кьараты хьумэ. лoфхэм язытет гъзетеджэхэр нахь куоу нэлусэ фэсшIынхэм пае шысэу кьэзгъэлагъо шлоигъу зы кьоджэ зэхэт псэуплэ иветеранхэм ясовет лoфшлэкIэ. Ар Афысплэ кьоджэ зэхэт псэуплэм шызэхэщэгъэ ветеранхэм ясовет. Мыр Тэхьутэмыкьое район гупчэм анахь пэлудзыгъэу шыс. Ветеранхэм ясовет итхьаматэу сэ сызы-хадзыгъэр 2007-рэ илгъэсыр ары. Сэ сапэкIэ илгъэ зблэкIхэм а лэнатIэм лутыгъэх ШхьатIумэ Барыч, Хьатх Иляс, Натхьо Кьырымызэ. АпэритIур Хэгъэгу зэшхом иветераныгъэх. Зыцлэ кьеслогъэ нэбгыришымIи яднуаи захьожьыгъэм тIэкIу

Джамырзэ Даутэ мыжъобгъу кыфрызэ!уахыгъ

Ащ фэгъэхьыгъэ зэхэхьэшхоу Адыгэкъалэ шылагъэр заом лыхъужьныгъэ шызезыхагъэр зышыпсэущтыгъэ унэм шырекIокIыгъ. Iофтхьабзэм хэлэжьагъэх заомрэ IофшIэнымрэ яветеранхэр, къэлэ администрацием ипашэхэр, иIофышIэхэр, ятIонэрэ гурыт еджапIэм икIэлэеджакIохэр, дзэкIолым иныбджэгъухэр, илахьылхэр, нэмыкIхэри.

Джамырзэ Даутэ 1920-рэ ильэсым кѳуаджѳу Пчыхьалыкѳуае кѳыщыхѳугѳ. 1939-рэ ильэсым Адыгѳ кѳлэлѳегѳджѳ училищѳр кѳызеухым дѳзм кѳулыкѳу кѳыщыхынѳу ащѳг. Нѳмыц техаклохѳр ошѳ-дѳмышлѳу тѳкѳэралыгѳо кѳызыте-банѳхѳм, ащ имѳшлѳ лыгѳѳ апѳ лѳхѳа-гѳѳхѳм ащыщыгѳ. Анахѳ чѳплѳ кѳин-хѳм агѳаклозѳ, Воронежскѳ, Сталин-градскѳ ыкѳл апѳрѳ Украинскѳ зѳуа-плѳхѳм идѳзѳклѳлѳхѳм ахѳтѳу, кѳащтѳ ымышлѳу пѳым зѳзуагѳ.

Лъыгъэчъэ заоу нэмыцхэм кыташы-
лагъэм чыплэ псынклэ илагъэп. Ау,
кыизэралотэжырэмклэ, тарихъым кыизэ-

ригьэлягьорэмклэ, аныхь кьиныгьэр Сталинград шыклогьэ заоу, Гитлер зы-
щыгугыштыгьэ, «ыгьэшлогьэ» фельд-
маршалэу Паулус тидзэклогьэхэм гьэ-
ры зыцашыгьэмьэр «Курская Дугаклэ»
зеджагьэхэмьэр ары. А заохэм Джа-
мырзэ Даутэ ахэлэжьагь. Ахэр зэклэ
клэлаклэу, зыныбжь джыри ип'эс 25-м
нэмьсыгьагьэм ынэгү клэклыгьэх, ау
дзэклогьыр кьэштагьэп. Нэужым Кур-
скэ дэжэ шылэгьэ заом партием шы-
хэхьэжьагь. Ащ хьылъэу кьыщауи, кон-
тузие хьугьэу госпиталым нагьэсыгьагь.
Джамырзэ Даутэ заор Прибалтикем
щухыгь.

Теклоныгээр кызыдахыгээр илээс 70-рэ зэрэхьурэм ипэгьокI

ИльэсыкIэу тызхэхагъэм мэфэкI гушIогъошхо шыхэдгъэунэфыкIынэу щыт. Зыфэдэ къэмыхьугъэ Хэгъэгу ззошхом текIоныгъэр кызыщыдэтхыгъэр жьоныгъуакIэм и 9-м ильэс 70-рэ хьушт. Мамыр-ныгъэм ибыракъ лъагъу зыIэтхэу, дунаим зэо мэшIуаер егъашIэм кытемыхьожьыным кIэхьопсхэу, зиакъыли зыкIуачIи а Iоф зафэм фэ-зыгъэлажьэхэрэм а мафэр агъэлапIэу агъэмэфэкIышт.

тешлагъ. Дахэклэ, шлуклэ нэ-
гырищыми ацлэхэр цыфхэм
къахэнэжьыгъэх.

Ильэсиблыкэ үзэклэлэбэжымэ
Афыпсыпэ кьоджэ зэхэт псэ-
уплэм заом иветеранхэу исы-
гьэхэр нэбгырэ 15 хьуштыгьэ,
заом хэлэжыагьэхэр — 11,
шъузабэхэу фэгьэклотэн зилэхэр
— 47-рэ, «заом исабийхэр»
— 128-рэ. Мы уахтэм псэ-
уплэхэу Псэйтику, Хьаштыку,
Афыпсыпэ, Пенэхэс, Кубань-
строим зы ветераны заом хэ-
тыгьэу адэсыжьэп, Шапсыгьэ
кьэлэ цыклум (городокым) зы
нэбгырэ нылэп щыпсэурэр.
Шъузабэхэр — 21-рэ, «заом
исабийхэр» — 110-рэ. Эклэ
кьуаджэхэм заом эклодагьэхэм
ясаугьэтхэр адэтых. Ахэр
зыдэщытхэр кьэбзэ-пьябзэх,
чьыг куандэхэр, кьэгьэгьэ
хьасэхэр ащыгьэтысыгьэх,
кьафэгьунэрэ кьыплэхэри пьэ-
гьупхьэх.

Шажь саугът зэхэтэу Псэйтүкү дэтым игъэуцун ильэсищэ тыпылыгъ, къоджэдэсхэм ахъщэ кызэхалъхьагъ, райони кыддделэгъагъ. Районым ипащагъэх а лъэхъаным Демчук Николай — партием ирайком иапэрэ секретарыгъ, Чыназыр Байзэт — райисполкомным итхэмэтэгъ. КIэщэкIо купым хэтыгъэх Ацумыжъ Мэзбэч, Натхьо Андзаур, Ушъый Аюбэ, Тхъэхъохъо Хыисэ, Хъурмэ Долэтмызэ, Борэн Шумафэ, Кобл Чэрымэ, мы тхыгъэм иавтор. Саугът зэхэтыр зыдгъэуцугъэм илъэс 25-рэ тешагъ. Ар плIау зэхэт, кзэзымыгъэ-зэжыгъэ зэолIхэм ацIагъэр, альэкьуацIэхэр (нэбгырэ 75-рэ), теклоныгъэр кыдзэзыххи псаоу къэкIожыгъэхэр (нэбгырэ 61-рэ), хъахы лажыи ямыIау Сталиным илъэхъан агъэпщынагъэхэр (нэбгыри 8), мамырынагъэ илъэххэм дзэм къулыкъур шахъызэ хэкIодагъэхэр (нэбгыри 2), къуаджэр фашистхэм заштэн къоджэдэсхэу хэкIодагъэхэр (нэбгыриплI) атетхагъэхэр.

Афыпсыпэ кьоджэ советым хэхьэрэ чылэхэм адэклыхи Хэгъэгү ззошхом клогъагъэхэр

нэбгырэ 779-рэ. Ахэм ашыщэу хэклодагэхэр нэбгырэ 424-рэ, адрэхэр псауу кэкложыгыэх. Мы уахэтэм псауу кээнэжыгэуу чылар зы нэбгырэ нылэп. Заом хэклодагэхэм ацлэ-лэ-кыуацлэхэр зытетхэгэгэхэ саугэтхэу кыуаджэ пэпчэ адэтхэм еджаплэ пэпчэ кыахыгыэу классхэр япхыгэгэхуу алэплээх.

1942-рэ ильэс кйным шышъхьэлум и 14-м нэмыцхэм-рэ кызэкэлэкдохэрэ тизеол хэмрэ пхашау Хыаштыку шызэзоогагъэх. Тизеол нэбгырэ 13-рэ кьодждэс нэбгыри 8-рэ нэмыцхэм аулыгагъэх ыкйи лизын кьарати хыаштыкухэм укыгъэхэр арагъэгэтлылжыбгыгагъэх. Ветеранхэм ясовет клэщакло фэхъуи, шышъхьэлум и 20-м 2003-рэ ильэсым хьадхэхэр кычлахыжъхи, зэкьох кьэхалъэм дальхыажьыгагъэх.

А илээс дэдэм шышхъялүм и 15-м, къяаджэу Псэйтыку шызыуллэгъагэх ыпэклэ лыы клотэрэ нэмэй зээлхэмрэ ти я 56-рэ Дээ ия 339-рэ шхончэо дивизие иполкхэм ащыц батальонхэмрэ. Зэфэмыдэ клөчлэ заор чэч-мэфишэ кјуагэх, тизээл нэбгыришъэм ехуу мычылпэм шыфэхыг, хьадэхэр силос машэм шагъэтлылыгъагэх. Нэмыцзу хэклодагэри маклэп. 1990-рэ илээсэм тизээл хьадэхэр зэкхос къяхалъэм дальхажьыгэх.

2010-рэ ильэсым ветеран-хэм ярайон совет пшэрыль кыизэрэсфишыгъэм тетклэ «Шэжэ тхыль» цыкълу кыи-дзэгъэклыгъагъ. Анахъу ар зэхылыагъэр Псэйтхуу шыч-хэу Хэгъэгу зеошхом хэлэжъа-гъэхэр ары. Пстэумклн нэб-гыри 136-рэ мэхъух. Ахэм ащыщэу нэбгырэ 75-рэ хэкло-дагъ, 61-рэ псаоу къэкло-жыгъагъ. Тхылыр кыидзэгъэ-клын фаеу зыклэхъугъэр «Шэжэ тхыльхэу» томиппэ хъоу илъэс зэфэшъхьафхэм Мыекъуапэ кыищыдэкълыхэхэр япчъагъэклэ маклэх, цыфхэм икхъоу алэкълэ-хьагъэхэл. Гушылэм пае. Псэй-

тыку унэгүй 170-у дэсүм шы-
щэу унэгбэ заул ныйлп тхыль-
хэр кызылэкхэагэхэр. Уна-
гдохэм ахэр ялэх ашлоргүй.
Сэ кыдэзгэкыгыэ тхылбм
ипчягыэ мин мэху, эклэ зилэ
зышлоргдохэм ястыг. Нэмык
кыуаджэхэми ащыцхэу заом
иветеранхэм афэгэцхыгыэу ащ
фэдэ тхыльхэр кыдэзгэкын-
хэу гүхэлхэр сйлэх, мыйхуклэ
лэпылэгү кысфэхуыцхэм
салъэху.

Джыри зы лофыгы. Ар зы фэгъэхыгъэр теклоныгъэр къыдзыххи псаоу къэкложыгъэ зэолхэр арых. Афыпсыпэ кӕджэ зэхэт тысыплэм шыццӕ псаоу къэзыгъэззжыгъэхэр нӕбгырз 348-рӕ мӕхы: Афыпсыпэ — 141-рӕ, Пӕнэхэс — 101-рӕ, Псӕйтыку — 61-рӕ, Хыщтыку — 45-рӕ. Заом хӕклодагъэхэм ацӕ-алъӕкыуацӕхэр мыжьобзыгъэхэм атетхӕгъх. Адз, мыдрӕхэр? Мыдрӕхэри лыгъэ ахӕлӕу зӕуагъх, янасып къыуыты псаоу къэкложыгъӕх. Бӕмӕ тыркӕохэр ательгъӕх, сӕкъатныгъэхэр ялагъх. Ахэр архэба колхоз-совхозхэр, предприятиехэр, заводхэр, фабрикӕхэр зыпкъ изыгъуэцожыгъӕхэр! Яфӕшьошӕ шхъӕклӕфагъӕ афӕтшынӕу атӕфӕ.

лофым сөгүшүysi, Афылсыпэ кьоджэ зэхэт псэуплэм иадминистрации ипашэ зыфзэгэзэггагь. А лъэхъаным администрацием иобзагьэр Дзэлп Аслъан. Мыжьобзыгьэхэм цэ-лъэкьуацлэхэр атетхагьэхэу, «Мыхэм хэгэгур кьаухумагь» шьхьэу илэу дгьэцугьэх. Адрэ псэуплэхэми ащ фэдэ лофшлэн-хэр ащылдгьэцкэлэхэ тигухьлп.

Ветеранхэр зыхэлэжьэхээр
лыхъужыныггэм исыхъатхэр
зэхэтэцэх, ахэр гэшлэгъонхэу,
шуагъа ахэлэу маклох. Заом
хэлэжьахъэхэу Черник Алек-
сей, Бова Иван, Шьэо Рэщидэ,
нэмыкхэр еджаклохэм алоклэх,
гушылэгъу афэхъух. Плуныггэм
ехыллэгъэ лофтхыабзэхэм чанэу
ахэлэжьэх «заом исабыйхэу»
Шуцлэ Гошнагъо, Цунттыж
Гошнагъо, Хьушт Ибрахимэ,
Султанэ Кырмызэ, Хьаклэкло
Казбек, Плэхужэжэо Аслъан,
Зэрамыку Алджэрие, Бэстэ
Мэджидэ, нэмыкхэри. Лошлэн
зэфэшъхьафыб лошлэным иве-
теранхэм, «заом исабыйхэм»,
пенсионерхэм агъэцаклэхэрэр.
Ащ нахь дэгъоуи плуныггэ лоф-
хэр агъэлэжьыштыхь ыпшэклэ
кыклэу лэпылэгъу агъотымэ.

ХЪУЩТ Щэбан.

тхужыыныр ишэныгъэп. Шъабэу лущып-
цлыкымэ ригъэкъуштыгъэ. Шъыпкъагъэ,
пытагъэ зэрэхэлъыр дэгъоу тшэщтыгъэ.

Общественнэ йошлэнхэм аужырэ илгэсхэм чанэу ахэлажыэцтыгээ. Ныб-жыкклэхэм якъэралыгъо шлу алыгъоу, нахыжыхэм шыхэклафэ афашлэу, тишэн-хабзэхэр агъэлаплэу кэтэджынхэм зэрилпэклэу фэлэжыагъ. Адыгэ Республикэм и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан иунашкклэ «Адыгеим и Шытхъэухэ» зыфилорэ бгъэхалхъэри кы-фагъэшшоэгагъ.

Джамырзэ Даутэ ишлэжь фэгъэхыгъэ мыжбобгъум икызылэхун фэгъэхыгъэ зэхэхэм кыщыгушылагъэх заом иветеранхэм якъэлэ совет итхъаматэу Джэндэрэ Мосэ, заом иветеранэу Кочик-Оглы Борисэ, ипхъорэльфэу Джамырзэ Байслъан. Заом лыхъужьныгъэ щызезыхъэгъэ Джамырзэ Даутэ зыщылсэуштыгъэ унэм мыжбобгъоу фытырагъэуцагъэм тежор кытырахыгъ. Зэхэхэм къеклолагъэхэм къэагъэхэр мыжбобгъум клэралыхагъэх.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

Николай ПАТРУШЕВ: «Хэгъэгу псаухэр зэщигъакъозэ, нэмыкIхэм лые арихызэ США-р кризисым къыхэкIыжьи шлоигъу»

Украинэм кытэджэгъэ зэмызэгъыныгъэр кыщызэтегъэуцогъэным тегъэпсыхьэгъэ зэукIэгъур Минскэ щызэхамыщэзэ, «Урысые гъэзетым» илофышIэу Иван Егоровым Урысыем щынэгъончъэнымкIэ и Совет исекретарэу Николай Патрушевым дишыгъэ зэдэгущылэгъум нэлуасэ шъуфэтэшы.

— Николай, Хэгъэгу зэ-ошхом ТекIоныгъэр кызыщыдагыгъэр ильэс 70-рэ зыщыхуштым ехъулIэу Европэми, зэрэ-дунаеуи шъхьафитыныгъэ ягъэгъотыжьи гъэным, фашизмэр зэхэкъутэгъ-ным Дзэ Плъыжъым ил-хышхо зэрэхишыхьа-гъэр аушъэфынэу зэрэ-пылхэмкIэ тарихьыр кIа-тхыкIыжьиныу фежьэхэу зэралорэм деогъашта?

Николай Патрушев: Мы ильэ-сым ижъоныгъокIэ мазэ Хэгъэгу зэошхом ТекIоныгъэр кызы-щыдагыгъэр ильэс 70-рэ зэрэ-хуэрэр хэдгъэуэфыкIышт. А ТекIоныгъэр тыхэгъэгу псынIкIэу кызызэрэфыдымыкIыгъэр къэл-гъэн фæе. А лыгъэчъэ заом нэбгырэ миллион 30-м ехъу хэкIодагъ, миллионипшI пчъа-гъэмэ улагъэхэр атырицагъэх е ащ хэфыкIухьагъэх. Хэгъэ-гум мылкъоу илагъэм ызыщанэ чинэгъагъ, къэлэ, къоджэ ин мин 1,5-м ехъу зэхакъутэгъагъ.

ШыпкъэмкIэ, гитлеровскэ Германием изэхэкъутэнкIэ Дзэ Плъыжъым, советскэ цыфхэм мэхъанэу ялагъэр зэрэчIа-ушъафэрэр тэрэзэп, тарихьым хэлэзыхьажьиныу пылхэкIэ ар пIытэмэ хушт.

Советскэ Союзыр зызэбгы-рэзыжъым ТекIоныгъэм икы-дэхынкIэ тыхэгъэгу мэхъанэу илагъэр КъокIыплэ Европэр ары апэрэу кырагъэлыхынуу зы-щыфежьэгъагъэхэр. ЕтIанэ Те-кIоныгъэм изичэзыу мафэ къэб-лагъэ къэс ащ фэдэ гупшы-сэхэр кыралотыкIыхэ, статьяхэр кыыхаутхэ хуыгъ. Мы аужырэ уахътэм тарихьым изэпырыгъэ-зэнкIэ къахэщыгъэх США-м иллыкIоу Сербием шыIэ М. Кир-би, Украинэм ипремьер-мини-стрэу А. Яценюк, Польшэм IэкIыб къэрал IофхэмкIэ ими-нистрэу Г. Схетына.

ГухэкI хуэрэр фашист Гер-манием ебэныжьищыгъэ хэ-гъэгухэм зи амылоу, Амери-кэм зэрафигъэнафэрэм тетэу тарихьыр зэрэзэпырагъазэрэр ары. Зэхэт Штатхэр ары эконо-микэмкIи, политикэмкIи мы заом фэдэ хэзыхыгъэр. Ахэм СССР-р «жъалымыгъэ зезыхьэрэ къэралыгъоу» алытэзэ, къо-хьэплэ къэралыгъохэр тыхэгъэгу кыпагъэуцужьищыгъэх.

— Непэ къэхьухэрэм афэб-гъэдэн плъэкIыштым тапэкIи цылагъэха?

Николай Патрушев: 2008-рэ ильэсым дунэе финан-эконо-микэ кыныгъоу къежъагъэр нэмыкIхэм лые арихызэ, къэ-ралыгъо псаухэр зэщигъакъо-

зэ США-м зэшлуиы шлоигъу.

Мыщ дэжъым Америкэм щып-сэхуэрэм хэгъэгухэмрэ шъолы-хэмрэ азыфагу джэгъогуныгъэ кыралыхьэ ашлоигъу. Ежъхэр зыхэмылэжъэрэ сьд фэдэрэ ин-теграционнэ проекти ахэр щэ-цынэх.

Урысыем иэкономикэ, апэ-рэ чэзыоу тыхэгъэгу ифинанс системэ изэщыгъэкъон ахэр лъэ-шэу пылтых. США-м иадмини-страцие зыщыгъыгъэр Урысыем пэшлукIорэ Iофтхьабзэу ахэм зэрэхьэхэрэм цыфхэм ящылэкIэ-псэукIэ кырагъэлыхынуу, быр-сыр къахалхьанэу ыкIи пашэ-хэр зэблэхьугъэхэм игупшы-сэ цыфхэр кыфащэнхэу ары. Непэ Вашингтон апэрэу шъхьэ-ихыгъэу икъэралыгъо бюджет хегъахьэх Урысыем зэрэпэшлукIошт хьарджхэр.

— Украинэм сьд фэдэ мэхъана мы стратегиём цыратытырэр?

Николай Патрушев: Тыхэгъэгу «кызызэтэлэжэгъэнымкIэ» Укра-инэм кызыщыхуэрэр кызыфа-гъэфедэх. США-м гухэлъэу илэр тыхэгъэгу нахь хьыбэй ышлыныр ары. Американцэхэм Урысые Федерациер Iэшэ зэпэуцужьым хэщэ, Украинэм кызыщыхуэрэ-рэм ялхыгъэу хабзэр зэблахьэу, тыхэгъэгу зэтырауты ашлоигъу.

Украинэм икыблэ-къокIыплэ заоу щыкIорэм Урысыем иэко-номикэ зэтыригъэзыпэнэу джы-дэдэм Киев шалытэ. Ащ фэдэ гупшысэхэм ахэр къафэзыцагъэ-хэр американцэхэр ары. Эко-номикэ кыныгъохэр Урысыем зэрэпэкIэкIыхэрэр тэ тыушъэ-фырп, ау тыхэгъэгу ахэр фэ-укIочыныхэу сэгугъэ.

Ильэс 20-м ехъукIэ Урысыер мылкъуки ахъэкIи Украинэм делэгъ. Доллар миллиарди 10 пчъагъэ хуэрэ Iэпылэгъу ригъэ-гъотыгъ. Ау, гухэкI нахь мышIэ-ми, Украинэм щыпсэурэ нэб-гырабэмэ яхэгъэгу кызызтенэ-жъынымкIэ Урысыем къафишIа-гъэр кьагурылауагъэп.

— Мы аужырэ лъэхъа-ным нацистхэм Прибалти-кэмрэ Украинэмрэ нахь зацагъэпхъашэ хуыгъэ, ахэм акIуачIэ Къохьэплэ Европэми щыхэхьауагъ. Ахэм хабзэр аубытын альэкIыныу олыта?

Николай Патрушев: Ахэм аделэхэ, адырагъаштэ зыхуыкIэ ары ащ фэдэу хъун зильэкIы-щтыр.

Непэ Европэм зи ымылэгъу фэдэу зишызэ, США-ри ащ кыхэлажъэзэ, нацистхэм При-балтикэмрэ Украинэмрэ ашъ-хьэ нахь къащалэты. Яфедэ горэхэм алыхьухэзэ, политик-

хэм нацистхэм яепллыкIэхэм гу альамытэ фэдэу зашызэ, хабзэр Украинэм щызэблэхьэ-гъэныр, Донбасс кызыщыхуыгъэ-хэр зыпкъ кыкIыгъэхэр «бан-деровцэхэмрэ» нэмыкI нацис-тхэмрэ арэу тэлъытэ.

Европейскэ союзым хэхьэ-рэ хэгъэгухэми нацистхэм зэп-хыныгъэ зэрадырIэр, Урысыем пэшлукIогъэнымкIэ Европэм исхэм ямырзэзэныгъэ кызыфагъэ-федэ зэраллоигъор нэрылэгъу.

Зэхагъэхьажьи гъэ Германием мы IофыгъомкIэ гугъапIэу ет-пхыштыгъэхэми зыкъагъэщып-кэжъыгъэп. Фашизмэм десэ дэгъу хыригъэхыгъэу, Европэм зыпкытыныгъэу ильым игъэ-пытэн ар фэлорышIэу тлътэ-щыгъэми, мы аужырэ лъэ-хьаным тлэгъурэр нэмыкI. ФРГ-м нацизмэм ыпъэныкIокIэ гугъуемылныныгъэ кызыхегъафэ.

— Урысыем исхэр зэкIэ Украинэм кызыщыхуэрэ-рэм агъэгумэкIых.

ИльэскIэ узэкIэлэбэжъмэ зэкъош лъэпкъхэр зэпэ-уцужьынхэр зыми ышъхьэ кыхьэщыгъэп. Ащ фэдэ тхьамыкIагъор сыда кызыхэкIыгъэр?

Николай Патрушев: США-м и Президент бэмышIэу мы Iофы-гъор дэгъоу кызызэхыфыгъ. Апэрэ мафэхэм къащэгъэжъагъэу Кон-ституцием димыштэу Украинэм хабзэр щызэблэхьугъэным Вашингтон зэрэхэлэжъагъэр ащ шъхьэихыгъэу кылауагъ.

Европэмрэ Евразиёмрэ ялоф-хэмкIэ США-м икъэралыгъо секретарь илэпылэгъоу Викто-рия Нуланд тапэкIэ кылогъагъ 1991-рэ ильэсым кыщегъэжъа-гъэу 2013-рэ ильэсым нэс США-м идоллар миллиарди 5 «Украинэм щыпсэхуэ нахь пра-вительствэ лъэш, демократи-ческэ правительствэ зэхэзы-щэ зышлоигъуагъэхэм» аделэ-гъэным Вашингтон зэрэпэлуи-гъэхьагъэр.

Ау Урысые Федерациём хэхъоныгъэ зеришлышт гъогур кыыхыгъахэу, ифедэхэр кы-зэригъэгъунэштхэр ешIэмэ, Украинэм ипашэхэм гъозепIэ закъоу ялэр США-м политикэу зэрихуэрэр ары, Евросоюзми Североатлантическэ альянсыи а политикэм дырагъаштэ.

Къохьэплэм Украинэм иэко-номикэ кызызэрымыкIыжьишъушт чыплэ хьылъэ ригъэуцощт. Ки-ев Iэпылэгъоу ратырэм кы-фишIэн хьатэ щылэп. Укра-инэм щылэкIэ-псэукIэр кыща-лэтынэу е ащ иныбжъыкIэхэм Европэм чыплэ щарагъэгъоты-нэу зыми зигъэхьаырырп. Ежъ-хэми Iофыгъошхоу апашъхьэ

кыуцугъэхэр ерагъэу зэшлуахы.

Хабзэр тезыдзыхи, Укра-инэм непэ тетыгъор щызыубы-тыгъэхэм цыф жугъэхэм яфе-дэхэм апэшлукIорэ политикэ зэрэпхырашъырэр тхьамыкIэгъо-шхоу сэлъытэ. Украинэм зэкIэ-ри щызэпырыгъэзагъэ хуыгъэ. Ополченцэхэм террористкIэ зэряджэхэрэр дунэе правэм исыд фэдэрэ шапхыи диштэ-рп. Ау террористическэ акт-хэр Донбасс, Одессэ, Харь-ков ащыпсэхуэрэм зэрарашы-лэрэр нэрылэгъу. ГушыIэм пае, бэмышIэу Дебальцево дэжъ дунэе батальоным икомандирэу Иса Минаевыр — тапэкIэ Ич-керием ибригаднэ генералэу щытыгъэр щаукIыгъ. Ащ ычы-плэкIэ агъэнэфагъэр Адам Ос-маевыр ары. ТапэкIэ Киев ихэбзэ Iэшъхьэтэтхэм ар терро-ристкIэ агъэуцугъагъ. Джы а Iэшъхьэтэт шыпкъэхэм дзэм пэщэныгъэ дызэрихьанэу ащ цыхьэ фашыгъ. Украинэм идзэ кассетнэ щэ-гынхэр зэригъэ-федэрэр ОБСЕ-ми, нэмыкI дунэе организациехэми къагъэ-шыпкъэжъыгъ.

— Украинэм кызыщыхуэрэ-рэм япхыгъэу зышъхьэ зезыхьажъыгъэхэм афэгъэхьыгъэ упчIэ осты сшлоигъуагъ. Iэпылэгъу зищыкIэгъэ пстэури Уры-сыем ригъэблэгъэнхэу амал ила?

Николай Патрушев: Укра-инэм зышъхьэ кызыщыхьыгъэ-хэр Венгрием, Польшэми, нэ-мыкI хэгъэгухэми арысых. Ау тадэжъ ары ахэм азыныкIо нахьыбэр зыщыпсэурэр. Тэ бэ-мэ шъхьэегъэзыплэ ядгъэгъо-тыгъ. Ахэр зыщыпсэуштхэмкIэ кыныгъо гъэнэфагъэхэм тызэ-ряуталIэрэм емылнытыгъэу нэмыкIхэми тигъунапкъэхэр афызэфэтшлIэрп.

Украинэм кыкIыжьи гъэ нэб-гырэ миллион 2,5-м ехур джы-дэдэм Урысыем щэлсэу. Ахэм ащыщэу нэбгырэ мин 500-м фэдизмэ зышъхьэ зезыхьажъ-жыгъэхэм ястатус ялэ ху-гъэ е уахътэ горэкIэ щыпсэ-унхэу тыхэгъэгу шъхьэегъэзыплэ цагъотыгъ. Ныбжъэу ялэм елпы-тыгъэу нэбгырэ миллионрэ мин 270-р дзэм кьулыкIу щахы-нэу ащэн фæе. Дзэм амыщэнхэм пае Урысыем — «жъалымыгъэ» зыщызэрэхьэрэ хэгъэгум ахэм ащыщхэм зыцагъэбылты. Ев-ропэм зызыгъэзагъэхэм къа-рагъэгъэзэжъынышъ, зэуапIэм Iуащэнхэ альэкIышт.

Гъэшлэгъоныр Украинэм ику-раторэу зэрэщытымкIэ Евросо-юзым ыпашъхьэ макъэ кыщы-зыгъэлугъэ Польшэм социальнэ

пшъэрылхэр ымыгъэцэкIэнхэм пае Украинэм щыщ горэми шъхьэегъэзыплэ зэрэригъэгъо-тырэмкIэ тхылъ зэхигъэуцугъэп. Ау IофшIэкIо кIочIэ пыутым кIэнэцызэ, Украинэм ицыфхэм «вид на жительство» зыфилорэ тхылъыр ащ ареты.

— Радикальнэ купэу «Ис-лъам къэралыгъоми», ис-лъам радикализмэми Ев-ропэм ищынэгъончъагъэ ауко. Францием кызыщы-дэкIырэ журналэу «Шарли Эбдо» зыфилорэм терро-ристическэ актэу рашы-лагъэм фэдэ Урысыем кызыщыхуэн ыльэкIышта?

Николай Патрушев: Терро-ристическэ актхэр зезыхьэхэр-эм афэбгъэгъу хуштэп. Фран-цием кызыщыдэкIырэ журналым иредакция террористическэ акт зэрэщызэрэхьагъэр тыхэгъэгу щыпсэхуэрэм аумысы. НэмыкI террористическэ акцихэм язэ-хэщакIохэри язехьакIохэри уухыижьи хуштэп.

Тыхэгъэгу щыпсэурэмэ азы-ныкIо нахьыбэмэ зэралытэ-рэмкIэ, Тхьэр зышлошъ хуэхэрэм язэхашлэхэмрэ нэмыкI лъэпкъ-хэм якультурэрэ агъэлъэплэнхэ фæе. Лъэпкъ зэфэшъхьафхэм къахэкIыгъэхэр ыкIи дин зэфэ-мыдэхэр зылэжьиэхэрэр зегу-рылохэу Урысые Федерацием непэ щызэдэпсэху, щызэдэла-жъэх. Тэ зэкIэми Урысыем тырицылф. Арышъ, Тхьэр зы-шлошъ хуэхэрэм ядин зэхашлэ-хэр зыушъхьакIурэ карикату-рэхэр титедзэгъухэм къарыд-гъахьэ хуштэп.

США-ри, ащ икътэгъухэри «Аль-Каидэ» изэхэщэн зэго-рэм чанэу хэлэжъагъэх. Ау 2001-рэ ильэсым Iоныгъом и 11-м къэхьугъэхэм ауж Зэхэт Штатхэм ащыпсэхуэрэм ащыщ-хэр ащкIэ кIэгъоужьи гъэх.

Радикальнэ купэу «Ислъам къэралыгъор» ыльэ зэрэтеуца-гъэр США-м иполитикэу кы-хьэплэ хэгъэгухэм ягугъуеми-лыныгъэрэ кьакIэкуагъ. Ильэ-сипшI фэдицкIэ узэкIэлэбэжъмэ, американцэхэм Темыр Афри-кэмрэ КъокIыплэ Благъэмрэ япа-щэхэм ащыщхэр башэрэ ялэ-натIэхэм алутыгъэкIэ алытэ-зэ, «жъы ахагъэхьанэу» рахъу-хьагъ. Ахэм ащыщхэр хьалэ-лэу Къохьэплэм зэрэфэлэжъа-гъэхэм американцэхэр кызыэ-тыригъэуцугъэхэп. Ягухэлъ кьа-дэхуным пае «алэжэрэ быр-сырым» итеорие кызыфагъэфе-дагъ. ЫкIи Америкэр хэлэжъэзэ, хэгъэгу заулэмэ бырсырхэр къа-рагъэтэджагъэх. Ау ахэр кызыэ-тыралэжэн афэлъэкIыгъэп. «Ис-лъам къэралыгъом» США-ми, Къохьэплэ хэгъэгухэми яепллы-кIэхэр кыыримыдзэжъхэ хуыгъэ.

Непэ «Ислъам къэралыгъом» КъокIыплэм имызакъоу, Европэ-ри егъэщынэ. Ащ игъэкIодын Объединеннэ Нациехэм акIуачIэ зэдырахьылIэным американцэхэр кыфеджэх, зичэзыу коалицие зэхашэ.

ТИЗЭИУКИЭГЪУ ГЪЭШЭГЪОНХЭР

Лъэгаплэхэм яклурэ орэдыу

Тихэгъэгу иорэдылохэм язэнэкъокъоу «ЖъогъуакI» (Новая Звезда) зыфиорэр творческэ купэу «Жъогъо Плъыжъым» зэхыщэгъ. Урысые Федерацием ухъумэнымкIэ и Министерствэ ащ Iэпылэгъу кыфэхъу. Зэнэкъокъум иапэрэ едзыгъо эстраднэ купэу «Ошъутенэм» иорэдылоу Юрий Конжиныр хэлэжъагъ.

— Урысыем ишъолъырхэм яартист ныбжьыкIэхэр арых Москва щызэлуагъэхэр, — кьелуатэ Юрий Конжиным. — Пэшлорыгъэшъэу макъэ кытагъэлуи, зэнэкъокъум зыфэдгъэхъазырыгъ.

— Орэдэу кьэпIощтыр кызырэхэпхыгъэр кытаIоба.

— Ор-орэу ухадзэ, орэди 10 е нахьбэ кыхэхъышъ, Москва афзогъэхъы. Зэхэщакломэ кыуалорэ орэдыр ары зэнэкъокъум кыщыпIонэу шытыр. Алексей Глызиным уысыгъэу «Зимний сад» зыфиорэр ары кызэдэлүхэ ашIоигъоу Москва кыщыхахыгъэр.

— Урысыем зэкIэ ишъолъырхэм кьарыкIыгъэхэм язэнэкъокъу ухэлэжъэныр кьинба, огумэкIыба?

— Сыд фэдиз идэгъугъэу зыбгъэхъазырыгъэми, умыгумэкIынэу хъурэп. Iофыр нахь кьэзыгъэхъылагъэр нэбгырабэ зэрэхэлэжъэрэр ары. Жюрим хэтхэр зэкIэми ядэлунхэ фае. Ахэри цыфых, мэлшых. Зэнэкъокъур зыщауыхыт уахътэм сэ орэдыр кьэсIуагъ.

— Жюрим хэтыгъэхэр ошIэхэ?

— Урысыем инароднэ артистхэу Максим Дунаевскэр, Юрий Николаевыр, Вадим Ана-

стевыр, орэдылоу Зарэ, режиссерэу Есенин, Блок, Горький, нэмыкIхэри кытэдэгъугъа. Сафэраз.

— ЯтIонэрэ едзыгъом щызэнэкъокъуштхэм уахагъэхъагъэп. Арэу щытми, Москва узэрэщылагъэм ишIуагъэ кыюкIыгъэу олгыта?

— Нурбый, ар упчIэ дэгъу. Орэдылоу, цыф цIэрылоу сызылуагъэхэм шIэныгъэу кьакIэрысхыгъэр бэ. Зэнэкъокъухэм нахьышIоу сахэлэжъэнымкIэ опыт сIэ хъугъэу сэлъытэ. Псэ зыпыт зэдэгъушIэгъухэр тэркIэ еджаплэм фэдэх.

— Эстраднэ купэу «Ошъутенэм», Адыгэ кьэралыгъо университетым истудентхэм ямузыкальнэ театрэу «Арт-Ритоним» Iоф ащыошIэ.

Уигухэлъхэр сыд фэдэхэ?

— Орэд кьэсIощт, мюзиклхэм сахэлэжъэшт. Сисэнэхъат сшIогъэшIэгъон...

— Адыгеим инароднэ артистхэм урагъэджагъ.

— Ары. Адыгэ Республикэм искусствэхэмкIэ иколледж кIэлэегъаджэу щысIагъэр орэдылоу ыкIи орэдусэу Михаил Арзумановыр ары. Адыгэ кьэралыгъо университетым искусствэхэмкIэ и Институт еджэным щыпысыублэжъыгъ. Нэхэе Тэмарэ силащэу эстрадэм зыфэзгъэсагъ. Нэхэе Тэмарэ зэльашIэрэ орэдылу. Макъэр зэрэбгъэлорышIэщтым ащ уфигъасэ зыхъукIэ, угушIорэ кьодыеп, уемызэщэу орэд кьаплэ пшIоигъо охъу.

— «Ошъутенэм» ухэтэу бзэ зэфшъхъафхэмкIэ орэдхэр огъэжъынчых. «Адыифыр» кызыыхэодзэм, адыгэ кIалэм орэдыр кыIлоу бэмэ кьащыхъугъ.

Юрий Конжиныр мэхъы. Кьызыщымытхъужэу зэдэгъушIэгъур зэрэпIыгъэкуатэрэр гуапэ кьытцэхъу.

— УрысыбзэкIэ, урымыбзэкIэ, итальяныбзэкIэ, нэмыкIыбзэхэмкIи орэдхэр кьэсэлэх. «Ошъутенэм» ихудожественнэ пашэу, Адыге-

им искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу ХьакIэко Алыи «Адыифыр» сирепертуар кыыхигъэхъагъ, гъунэ имылэу ащ сыфэраз, Iоф дэлшэныр Iэшлэх. «Адыифыр» урысыбзэкIэ кызыеридзэкIыжи, гупшысэу орэдым хэлъыр сэр-сэрэу зэфэсхысыжъын фаеу чIыплэ сиуцагъ. КIэлэегъэджэ шьыпкъэм ХьакIэко Алыи фэсэгъадэ.

— Москва щыкIорэ телепроектэу узыхэлэжъагъэм кыфэдгъэзэжъы сшIоигъу. Сыдигъуа ар зауыхыщтыр?

— Зэнэкъокъур «Евровидением» фагъадэ. Теклоныгъэр кыщыдэзыхыщтыр зэлъытыгъэр жюрим изакъоп. ЖъоныгуаIэм и 8-м телепроектыр аухышт. Теклоныгъэм и Мафэ ехъулIэу концертышхоу зэхащэщтым зэлукIэгъухэм анахь чанэу кьащылэгуагъэхэр хэлэжъэщтых.

— Уигухэлъ благъэхэр кытаIоба.

— Орэд кьэсIощт. «Ошъутенэм» иартистхэу Хъут Рустам, Даутэ Сусанэ, Платыкьо Маринэ, ЦыпIынэ Даринэ, Хьазэщыкьо Мосэ тикуп цэтых. Республикэм щыкIорэ мэфэI зэхэхъэхэм тахэлэжъэшт, концертхэр кьэтыщтых.

— ШIоу шыIэр кыбдэхъунэу, орэдылоу цIэрылоу ухъунэу сыпфэлъаIо.

— Тхъауегъэпсэу.

Сурэтым итыр: **Юрий Конжиныр.**

ИСКУССТВЭМ ИЦЫФ ЦIЭРЫЛОХЭР

Артистыр игухэлъхэм

Урысыемрэ Адыгеимрэ янароднэ, Абхъазым ыкIи Пшызэ яза-служеннэ артистэу Кукэнэ Мурат ыныбжъ ильэс 65-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхъыгъэ зэхыхъэхэр тиреспубликэ щэкIох.

Артист цIэрылом имэфэI мафэ зигъэпсэфыгъэп. Адыгэ кьэралыгъо университетым икIэлэегъаджэхэмрэ студентхэмрэ алуагъ, концерт гъэшIэгъон кьафитыгъ. Жанрэ зэфэшъхъафхэр ыгъэфедэхэзэ, Кукэнэ Мурат искусствэм фэлажъэ. Адыгэ кьэралыгъо университетым иректор игуадзэу Тыгъужъ Фатимэ илофшIэгъухэм, еджаIохэм ацIэкIэ М. Куканэм кыфэгъушIуагъ, шIуфэс тхылъыр ритыжъыгъ, шIухъафтын фишыгъ.

Зэхыхъэм филфакым истудентхэу щытлэгъугъэр макIэп. Факультетым ипашэу, филологии шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу Пэнэшъу Уцужъыкьо еджаIомэ нэгъушIоу ахэсыгъ. Ащ дэгъоу ешIэ Кукэнэ Мурат университетым филологиемкIэ ифакультет Мыекъуапэ кызырэщиухыгъэр.

Бзэр, литературэр М. Куканэм шIогъэшIэгъоныгъэх, ау искусствэр зэрикласэри уышъэфыщыгъэп. Театрэм, музыкэм ыкIи кинематографием я Кьэралыгъо институтэу Ленинград дэтым еджаIо агъэкIощтэу кызыралом, гъэкIэкIыгъэу ушэтынхэр ытыгъэх. Ащ кыщыхэдгъэщы тшIоигъор сэнауыгъэ ин зэрэхэлъыр кыушыхъатын зэрилэжъыгъ.

гъэр ары. Адыгеим икIыгъэ купэу Ленинград щеджэрэм гъусэ фэхъужыи, Муратэ ятIонэрэ сэнэхъатыр зэригъэгъотыгъ.

Классикэм хэхъэгъэ произведениехэм ате-хыгъэ кьэгъэлэжъонхэм, Адыгеим идраматургхэм япъесэхэм М. Куканэм кьащишIырэ рольхэр зэлукIэм кыщиIотагъэх. Кинофильмхэм зэрэхэлэжъэрэр экраным кытыри-дзагъ. Театрэмрэ фильмхэмрэ зэрэзетекIы-

хэрэм М. Куканэр кытегушыIэзэ, зэгъэпшэнхэр ышIыгъэх. Нэгъэуплэлэгъу заулэм кыкIоцI фильмым ролэу кыщыпшIырэр дискым тыратхэным Iофыбэ кыпэкIы. Макъэр зэрэбгъэфедэщтыр, нэплээгъукIэ цыфым епIощтыр, нэмыкIхэри искусствэм щыщых.

Гранатэр ыпашъхъэ кызырэщыорэр, автомашинэу, нэмыкI техникэу дзэкIолыр зэрысыр зэрагъэстырэр, хъульфыгъэм атакъэр зэрэшIуибзырэр, автоматкIэ щэ-гынхэр цыфым зэрэтырапхъанкIэхэрэр, фэшъхъафхэри кинофильмым щыолэгуагъ. Театрэм шъэфэу иIэхэри М. Куканэм кышIотагъэх. ГитарэмкIэ мэкъамэхэр ыгъэжъынчыхэзэ, Б. Окуджавэ, В. Высоцкэм, нэмыкIхэм яорэдхэр кыIуагъэх. УпчIэхэм яджэуапхэр кьаритыжъыгъэх.

Филфакым имызакоу, нэмыкI факультетхэм ащеджэхэрэри М. Куканэм Iэгъу фытеугъэх, кьэгъэгъэ Iэрамхэр кьыратыгъэх.

Кьэбэртэе-Бэлъкъарым, Кьэрэщэе-Щэрджэсым, Краснодар краим, Москва артист цIэрылом иконцертхэр кьащитыщтых. Хэгъэу зэошхом Теклоныгъэр кызыщыдахыгъэр мыгъэ ильэс 70-рэ мэхъу. М. Куканэм яти, яни Хэгъэу зэошхом хэлэжъагъэх. Ежъ Германием дзэ кьулыкъур щыхыгъ. Ахэри кызыдэплъытэхэкIэ, артистим итворчествэ зэрэхигъэхъоштым тичыхъэ тель. Опсэу, Мурат, уигухэлъышIухэр кыбдэхъунхэу пфэтэлэу.

Нэклубъор зыгъэхъазырыгъэр ЕМТIЛЪ Нурбый.

Зэхэзыщагъэр ыкIи кьыдэзыгъэкIырэр:

Адыгэ Республикэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ащыпсэурэ тильэпкъэгухэм адырIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи кьэбар жъугъэм иамалхэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэщыIэр:

385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Первомайскэр, 197.

Телефонхэр:

приемнэр: 52-16-79, редактор шъхъаIэм иапэрэ гуадзэр: 52-49-44,

редактор гуадзэр-пшъэдэкIыжъ зыхъыр секретары: 52-16-77.

E-mail: adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъатыгъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтынхэмкIэ ыкIи зэлъыIэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэлорышIапI, зэраушыхъатыгъэ номеры **ПИ №ТУ23-00916**

Зыщыхаутырэр

ОАО-у «Полиграф-ЮГ», 385000, кь. Мыекъуапэ, ур. Пионерскэр, 268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр

4015

Индексхэр

52161

52162

Зак. 319

Хэутыным узчыкIэтхэнэу щыт уахътэр Сыхъатыр 18.00 ЗыщыкIэтхэгъэхэ уахътэр Сыхъатыр 18.00

Редактор

шъхъаIэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхъаIэм иапэрэ гуадзэр

МэшIэкьо Саид

ПшъэдэкIыжъ зыхъыр секретары

Гъогъо Зар